

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**In hoc corpore continentur tripartite historie ex Socrate
Sozomeno et Theodorico in vnu[m] collecte et nuper de
greco in latinu[m] translate libri numero duodecim ...
Cassiodori senatoris iam ...**

Cassiodorus, Flavius Magnus Aurelius

Augustensis, [ca. 5.II.]1472

Incipit septimus

[urn:nbn:de:bsz:31-323790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-323790)

voluerat. in templum quod a paganis colitur est ingressus. ubi dum
 quedam cum suis consortibus sacrilegia celebrasset. ianuam et claustra
 disposuit. et quosdam ibi milites obseruare precepit. ut inter huius mul-
 lus accederet donec ipse remearet. Cuius mortuus fuisset et impio-
 pius successisset in imperium ingredienti in templum, Inuenerunt
 mira principis simulachra. eiusque sapientiam et famosissimam pietatem
 Viderunt enim mulierem a capillis appensam extensas habentem ma-
 nus. cuius uerum aperuerat. ut persarum uictoriam in iecore eius in-
 spiceret. Hoc ergo scelus in carris inuentum est. Verum in antio-
 chia plurimas arces in palatio aiunt humanis capitibus plenas
 fuisse copertas. et innumera in puteis diuersa corpora mortuorum.
 In qua urbe dum eius nunciatus fuisset interitus. publicam cuncti
 habuere festiuitatem. Et non solum in ecclesijs et sepulturis martirum
 exultabant sed etiam in theatris uictoriam predicabant cum sacerdo-
 tibus exultantes. Ego autem etiam clamorem fauoris eorum etiam hic po-
 nere necessarium iudicavi. et ut etiam apud posteros hec memoria re-
 seruetur. Communiter enim clamabant omnes. Maxime fatue uatum ubi sunt
 uaticinia et uicit deus et christus eius. Sic ergo libri terminus est habendus
 ne pio imperio impietatis potentia copuletur.

Histone tripartite liber sextus explicat. Incipit septimus.

Capitula eiusdem libri.

De iouiniani imperatoris auspicijs et quemadmodum perfide fimbria
 sit egressus, Capitulum primum.

Quid sophista libani contra christianos scripsit. et quomodo historio-
 graphus eius dicta destruxerit, Capitulum ij.

De rectitudine fidei iouiani. et quod athanasius alexandrinus scripserit ij.

Quomodo iouiani temporibus orthodoxi floruerunt et heretici sunt oppressi, iij.

Quia athanasius uenit ad iouianum et ab eo deceter est honoratus, v.

De consulatu et fine iouiniani, Ca. vi.

De ortu principis valentiniani et quemadmodum fratrem valentem
 ipse fecerit impatorem, Ca. vij.

De abrosij mediolanensis episcopi atque fiducia dictum valentiani viij.

Edictum valentiniani et ualentis de consubstantiali trinitate, ix.

Epistola illiricanorum episcoporum ad orientales episcopos peritentium

consubstantialem trinitatem. Ca. x.
 De heresi audeanoy. Capitulum xi.
 De lapsa ceno concilio. Capitulum duodecimum.
 Quomodo valens factus fuerit arrianus. Ca. xiiij.
 Qua crudelitate valens sit vsus aduersus orthodoxos. Ca. xiiij.
 De tyrannide et de poitione procobij. Ca. xv.
 De exilio sancti eusebij . samosatani pontificis . et quia ciues eius
 amore fidei alio epo se subdere noluerunt. Ca. xvi.
 De exilio barsini epi. Capitulum xvij.
 Idem de crudelitate valentis qua gessit aduersus orthodoxos extin-
 cto procopio. Capitulum xviii.
 De eunomio heresi arca. Capitulum xix.
 De seucia valentis contra constantinopolitanos orthodoxos. xx.
 De destructione muroy calchedoneniy. Ca. xxi.
 De natiuitate valentiniani minoris . et de immensitate grandinis
 et de ortu principis gratiani. Ca. xxii.
 Quomodo arriani macedonianos fuerint psecuti et illi se contulerit
 ad liberiu . et quod libellus macedoniy libero rono datz epo. xxiiij.
 Epistola liberi et siciliensis daltij ad macedonios epos p^r p^riaz. xxiiij.
 Cur eunomius ab eudoxio segregatus sit. Ca. xxv.
 De latebris athanasij. Ca. xxvi.
 De exilio tramenti . ubi liberi littere . et oxidetaliu sunt recepte. xxvii.
 De eudoxio arriano qui fuerat constantinopolitanz eps et de psecu-
 tione valentis ppter euagrium orthodoxum epim. Ca. xxviii.
 Quia octoginta orthodoxoy a valente i naue cremati sunt. xxix.
 Quid valens gesserit cappadocia et antiochia. Ca. xxx.
 Quid edissa vel quomodo mulier cum suo filio . currens ad martiriu
 et prefectu et impatore stupore facti a crudelitate remouerit. xxxi.
 De examinatioe exilij plurimoy orthodoxoy. Ca. xxxii.
 De miraculis confessoy. Capitulum xxxiiij.
 De responso demois qui post valentem impaturz esset et qz valens
 ob hoc multos occideret. Ca. xxxiiij.
 De basilio cappadocie . et quod minas euaserit. Ca. xxxv.
 De fine athanasij alexandri . et successione petri et seuidione contra
 eu facta . et quia rome profectus est. Ca. xxxvi.

Qua crudelitate lucius alexandriā fuerit introductus. Ca. vij.
Que miracula gesserit heremite in exiliū a lucio destinati. xxxviij
Littē petri alexandriini pōtificis in quibus lucij mala referunt xxxix

Incipit liber septimus,

Socrates,

Milites igitur in maximā estuationē venientes omi-
ssa omni dilatiōe altera die iouiniano insulas im-
peratoris imponunt. Erat autē vir fortis et nobilis
et illo tempore millenarius. quo iulianus electionē
militibus lege pposuit ut aut sacrificarēt. aut militia
cederent. Qui cingulum magis elegit amittere. quā impatoris p-
ceptionibus impijs obedire. Nunc ergo tunc iulianus ppter neces-
sitate inter viros militares habebat. Qui cum violentē a militibus
ad imperiū traheretur. clamabat dicens. non se velle paganis ho-
minibus imperare cū ipse cristianus existeret. Cūq; vox omnium
cōmuniter proclamasset dicentium se quoq; esse cristianos. suscepit
imperium.

Theodoricus,

Sogitabat itaq; iouinianus de cōmuni salute. et quō posset de
medio hostium illesum exercitū liberare. Nec indignus grāde
consilio. h̄ seminibus pietatis utilissimū vindemiauit fructū. Repete
nāq; suam puidentiā deus ostendit. et fluctuacōez eius ad portum
tranquillitatis adduxit. Dum enim huius angustia persarum rex
agnouisset. missa legatione petiuit pacem. deinde cibaria militibus
destinauit et forum. venalium eis pparari in deserto pcepit. Celebra-
tisq; federibus. exercitū reduxit incolomem.

Socrates,

Sve pacta quantū ad gloriam romanorum turpia. h̄ tēpori
congruebāt a missa nāq; siria et travita persis mesopotamie
ciuitate discessit. Nec itaq; nunciata. xpianos confortauerūt. paga-
nis intulerunt luctū. Porro milites. incautū iuliani feruorem. val-
de culpabant. Causamq; damni finitū romanorū ei potius inferebāt
quō a persarum quasi pposito seouctus. naues q̄ perfluuū frumēta
deueberant incendio. et famem militibus irrogauit.

Ca. ij.

Nunc itaq; sophista libanius lamentacōis librum in iulianū
conscripsit. quē iulianum denominauit. fascino quippe
laudato illius. in quo etiam meminere librorū. quos contra xpianos

ediderat iulianus. Et si quidem laudes imperatoris sophista dixisset. ego quiescerem vestigia historie sequens. Sed quoniam tanquam callidus rethor memoria iuliani librorum christianam videtur lacerare religionem propterea contra eum positum primum verbis ipsius pauca dicenda sunt.

Hieremias inquit noctes amplius imperator extendens et incumbendo libris palestinum hominem deum deique filium referentibus preliabatur obnixus et redarguendo preualuit. ut risum et quendam ostendit inanitatem eorum que coluntur a talibus. in quibus laboribus sene tiriio sapientior est inuentus. Propicius autem sit iste tiriio et placide verba mea suspiciat tanquam a filio victus est. Nec quidem sophiste libani sunt. Verum ego sophistam cum optimum fuisse noui tamen si non eius religionis cuius imperator fuisset. Omnia que de iuliano christiani etiam iste tunc diceret. et forsitan quasi rethor arguerit. Nam et uiuo constantio laudes et eo defuncto criminibus plenas iniurias eius effudit. Et si senex porfirius fuisset imperator et eius libros iuliani proposuisset operibus. Sed et iulianus si sophista fuisset dixisset forsitan etiam ipsum malum sicut ethiuolum. Quia ergo ille tanquam eius secte et tanquam sophista et amicus imperatoris. que ei sunt uisa dixit ei nos ut possumus obuiemus. Primum itaque dixit. quod libris incumbere. hieremias noctes extendens. Incumbere namque significat. quia intentionem habuit ut uituperationem conscriberet. sicut consuetudo sophistis est. nam olim hos libros scierat. Sed tunc incumbere. et maximo prelio contendebat. Vnde palam est. quod non sicuti libani putat redarguendo preualuerat. sed infirmitate sue ueritatis estuabat et ea que bene illic cauteque sunt posita tanquam detractor lacerare laborabat. Omnis enim qui resistit alicui nunc uertendo. nunc celando ueritatem. mentitur aduersus eum contra quem litigat. Et qui in sensus alicui est. omnia sicut hostis non solum agit. sed etiam loqui contendit. Quia uero iulianus atque porfirius quem tiriium senem uocat detractores ambo fuerunt. suis sermonibus arguunt. Nam porfirius summi philosophorum socratis vitam dilacerauit in historia philosophica quam ipse conscripsit. et talia de eo retulit. qualia soliti derogationibus occupari. Et hec de illo socrate. qui apud grecos mirabilis castitate iusticia aliisque uirtutibus habebatur. Quem plato mirabilis eorum et philosophus peneofonte alter philosophorum thiasus. non

solum tanquã deo amabilem honorauit . sed etiam ultra hominem
sapuisse pronunciauit. Porro iulianus zelatus partem s passionez
propriam in cesaribus enudauit, Et omnium ante se regnantium s
vitas carpens s neq; philospho marco pepercit, Igitur ambo de-
tractores fuerunt . Non opus habeo plurimis vti sermonibus s
Ego nang; ex vtrozq; verbis mores eorum conijciens hec ex dixi .

Quid aut de iuliano sergorius nazanzenus retulit s audiamus
Nãt enim in secũdo libro contra paganos hec verba post alia. Nec
equidẽ de iuliano alijs ipã experimenta tradiderunt , Et assumpta
potestas imperij. Michi aut olim eius mores comperti sunt . dum
hunc virum in athenis datus agnouissem Venerat enim illuc . dũ
frater eius imperatori videret inimicus s fuit q; aduentus eius ratio
duplex. Vna quidem decentior qua dicebat se venisse ut videret hel-
ladam atq; doceretur, Altera vero secretior et non nota plurimis s
ut immolatores demonum et viros fallaces inquireret . quia nec dũ
habebat impietatis sue licenciam. Tunc igitur non frustra consi-
deravi virum s non enim fortuite ista conspexi sed faciebat me cau-
tum inconstãtia morum eius . et excessus vberior. Vates enim egre-
gius est qui bene considerat s nullum enim signum in eo michi vti-
le videbatur, Ceruix inflexibilis s humeri iactabiles . oculi currẽtes
huc illuc q; directi et furiose respicientes s pedes impacientes . nares
spirantes iniurias atq; contemptum . schemata risibilia . et hoc ipm
semper habentia . et risus incontĩnens . et quasi subbulliens s con-
sensus . et negatio simul . ratio nulla ratione consistẽs s interragatio
inordinata atq; responsio nulla congruentia sibi conueniens. Sed
quid p vniuersa discurre s Nunc ante opera vidi ex operibus ipis
agnoui s et si quidem essent michi presentes qui tunc aderant . testa-
rentur quia cum hec vidissem . repente dixi , O quale malum nutrit
respublica romanorum, Et cum hec pre dixissem . optaui me inue-
niri debere mendacem, Melius enim fuerat hoc s quã ut tantis terra
sceleribus impleretur, Nunquã arbitror talia fuisse prodigia . cum
multa diluua . multa incendia . multe pestes et hiatus terre proue-
nerint s licet homines inhumani et feroces cõpositisq; dissimilibus
naturis fuisse referantur, Ob quã rem digno sua superbia sine con-
clusus est. Nec gregorius de iuliano narravit Quia vero con-

cristianos multa verba proferentes • nisi sunt vim facere veritati .
 Quedam ex sacris litteris pervertentes • alia permutantes • omnia
 tamen secundum suam sumentes intentionem • multi eis obuiates
 ista patefecerunt • destruentes et redarguentes eorum vana sophis-
 mata ; et ante omnes origenes • licet an multa fuisset tempora . Ori-
 genes enim ea que videbantur turbare legentes ; sacratissimas le-
 ctiones obijciens sibi et interpretatus ea • detractor sophisticas ad
 inuentiones exclusit . Que si sepius legissent iulianus et porfirius •
 ea libenter accipientes • in aliud sua forte verba mutarent et non ad
 blasphemie sophismata verterentur . Quia enim lacerare studuit
 imperator apud idiotas et simplices verba faciens et non apud eos
 qui scripturarum diuinarum obtinent virtutem • ex his palam est .
 Sumens enim ea verba que dispensationis causa humanius po-
 sita sunt • cum multa huiusmodi collegisset exempla • hec nouissime
 dicit . Nec igitur singula si non aliquam habent ineffabilem contem-
 plationem • maximis de deo blasphemis sunt plena . Nec ergo
 iulianus • in tercio contra xpianos libro dixit . In libro autem suo
 quem de cinismo conscripsit • docens quomodo sacras fabulas decet
 fingi • dicit oportere hanc veritatem abscondi . Sic eni ait . Amat
 enim natura celari • et abscondita deorum substantia non patitur nudis
 verbis in aures introire pollutas . Apparet ergo per hec imperatoris
 suspicionem habuisse diuinis scripturis quomodo essent verba mystica
 ineffabilem quendam modum contemplationis habentia . Sed in-
 dignatur • cur non omnes eandem sententiam habuerint • et insistit
 his qui inter xpianos diuina simpliciter suscipere videntur eloqua .
 Non igitur oportebat eum contra simplices insurgere nec propter
 illos contra sacras litteras intumescere • neque odio habere et auersari
 que bene magis intellexerat • quomodo non omnes tunc ita sentiebant
 sicut ipse voluerat . Similis ergo porphirio factus est . Ille namque in
 cesarea palestine a quibusdam xpianis cesus • iracundiam non fe-
 rens xpianitatem deseruit per furorem • et odio inimicorum scribens
 blasphemias • xpianitate priuatus est • sicut eum eusebius pamphi-
 li redarguit • et eius verba destruxit . Imperator autem apud idiotas •
 superbos inter xpianos extitit • ea passione in blasphemias porphirij
 declinauit . Ambo siquidem sponte deliquerunt • et scientes peccato

dignissima pena multati sunt. Cum igitur sophista libanius .
velut irridens dixisset hominem ex palestina deum et dei filium fa:
ctum s oblitus suorum videtur esse verborum, Ad finem namq; ei?
libri iulianum defecavit. sic inter alia dicens, Primum namq; nū:
tium eius mortis pena peremerat s cur putaretur de deo mentitus.
Deinde paululum descendens ait, O demonum alumne. demonūq;
discipule. et demonum obseruator. Qui licet hoc aliter intelligeret s
veruntamen hec eadem de iuliano dixit. Que xpiani exprobrantes
affirmant, Si ergo eū laudare cogitabat. oportebat eum hoc nomē
effugere . nec eum deo dicitur demonibus indicare . sicuti sermonem
alium dedinavit. quem dum reprehenderetur de suis libris abscedit
Quomodo enim homo crist? defecaretur. et quem admodum in a:
perto homo fuerit. Inuisibiliter autem deus et quem admodū vtra:
q; sint vera s xpianorum ratio sacra nouit. Pagani vero ante:
quā credant s intelligere nequeunt. Dicit enim sermo diuinus. Ni:
si credideritis. non intelligetis. Quapropter non erubescunt mul:
tos homines defecantes s et vtiā bonis moribus institutos . aut
iustos . aut castos . et non potius lubricos iniquos et ebriosos. id ē
hercules dionisos et asclepios et sicuti frequenter in suis libris iuli:
anus iurare non erubescit . quorum masculos feminasq; cupidoēs
si numerare voluero. longa digressio generatur. Sed sufficit hec sci:
re volentibus aristotelis pallium et corona dionisij et liber regni
multe memorie turbarum q; poetarum . qui de talibus scribentes s
vere ridiculū et inanitatem theologie ostendere paganorū. Quia
vero proprium paganorum est homines summa felicitate defecare
monstremus. Rodijs quadam calamitate detentis s responsum est
datum . ut phrigium attin sacerdotem vesanie phrigium celebra:
tibus placarent. Tale namq; responsum est . Attin placate deum
magnum purum aonem bone vite diuitiarum datorem . comatū
q; dionisium. Hoc itaq; responso s attin quia more vesano semet:
ipm occidit . eundem aonem dionisium q; nominauit. Cūq; ale:
xander macedonum rex transisset in asiam amfionem alexandro fa:
uentes s carmina ista finxerunt, Iouem deorum consulem et miner:
uam honoranter genitam . qui corpore mortali supernum abscon:
dis regem. Quem iuppiter heroum seminavit generibus. adiutorē

bene legis leticie alexandrum statueret regem. Nec in parthia pronunciauit demon, Qui dum a potentibus adiuraretur. deificabat eos: quid enim dicamus dum etiam deomedem athletam deificauerint ita dicentes: vltimus heroum deomedis ciuitatis athletam quem sacrificijs honorate. quia mortalis iam non est: Propter hoc: ergo responso diogenis, Ciziceni vero tercium decimum deum adrianum appellauerunt. Sed etiam ipse adrianus amatum suum antinoum deificauit et hec ridiculum et inanitatem non dicit esse libanius. Nec ergo a nobis propter eius detractionem per digressionem dicta sufficiant.

Ca. vi.

Iouinianus igitur imperator mox ut imperij sui terras ingressus e primum hoc conscripsit. ut episcopi de exilio remearent et ecclesias eis reddendas esse professus est. qui expositam in nicea fidem inuolabiliter seruauerunt Scripsit etiam athanasio qui precipuus erat horum dogmatum propugnator. petens ut ei scriberet perfectam diuinorum dogmatum disciplinam, Qui eloquentiores episcopos congregans: rescripsit rogans ut fidem nicee expositam custodiret tanquam apostolicis dogmatibus congruentem, Cuius epistole verba sunt hec, Dyssimo itaq; dementissimo victori augusto iouiniano athanasius et reliqui episcopi venientes ex persona omnium episcoporum egiptiorum thebaidis et libie. Decet deo amabilez principem discendi habere voluntatem desiderium q; celestium: si enim vere es cor habes in manu deis. et impertum cum pace multis annorum curriculis gubernalis. Volente igitur a nobis tua discere pietate catholice ecclesie fidem. gratias ob hoc domino referentes. curauimus ut prolata ab omnibus patribus in nicea tue pietati insinuarem fidem, Hanc enim repudiantes quidam nobis equidem frequenter insidiati sunt. eo q; arriane non consentirem? insanie: auctores vero facti sunt heresis: et scismatum vniuersali ecclesie, Vera ergo et piani dominum nostrum ihesum xpm fides. est omnibus manifestata et ex diuinis litteris agnita. atq; electa In hac enim etiam sancti martirio consumati sunt. et requiescentes in domino nunc consistunt. Manserat itaq; semper illesa fides. nisi calliditas quorundam hereticorum eam violare presumeret. Arrius

enī quidā eiusq; sectatores erumpere et impietate aduersus eā in-
ducē tēptauerūt. dicētes ex nō extātib; .et creaturā atq; facturā cōuer-
tibilem; eē filiū dei. Pluriosq; p talia seduxerūt. Ita ut etiā q aliqō
esse videbant. blasphemā hui; mōi traherent. Vex scī p̄res n̄ri olī
oueniētes sicuti p̄xim; . in niceo cōcilio. arrianā quidē sectā ana-
thematizauerūt catholice v̄ ecclie fidē scripta teste p̄fessi sūt : eaq; p̄oi-
catiōe heresis exticta ē. q̄ vbiq; videbat accēsa. Nec itaq; fides p̄ oēs
ecclias legebat. atq; p̄oicabat. S; quō arrianā heresim quā reuo-
uare volentes. ip̄as fidē a p̄rib; in nicea p̄latā anathematizare p̄e-
sumpserūt. aliq; v̄ fingūt se eā p̄fiteri. h̄ ip̄as veritatē negare noscūtur
aliē interpretātes cōsubstāntialitatē. et spiritū sc̄m blasphemātes. cum
dicūt eū creaturā esse atq; facturā p̄ filiū celebratā. Necessario consi-
derantes lesiōez. q̄ hui; mōi causa cōn̄ pplm̄ generat. offerre tue pie-
tati cōfessiōez. cōcili; niceni curauim; : ut pia religio tua cognoscat
cū quāta scrupolositate cōscripta ē. et quātū errēt q̄ ext̄ eā volunt a-
liquis edocē. Cognosce deo amabilis impator quō hec quidē p̄oicat
a sc̄lo. et hāc p̄fessi sūt patres ī nicea cōueniētes. In hac q; fide cōcor-
dāt omēs ecclie hispanie et britānie. Nec nō gallia italie. et valmacy
constitute. In misia cappadocie. et macedonia. et vniūsa sil bellade.
h̄ etiā vniuersa africa sardinia. cipro. creta. p̄aphilia. licia. isauria.
et in omī egipto. et libia. p̄oto. et cappadocia. partibusq; vicis. et ori-
entales ecclie p̄ter paucos arrij sectatores. Omniū nāq; p̄oictōz sen-
tenciā exp̄imēto cognouim; et l̄teras habemus. eosq; nouim; deo
amabilis impator. q; cū pauci quidā huic fidei cōnoicāt. p̄iudiciū
facere nō poterūt : in toto orbe trarū. Multo enī t̄pe ab heresi arria-
na pulsati. nllō etiā pietati tue cōtētiōe maxia cōnoicūt. Vt v̄a hec
pietas tua cognoscat. licet sciat. t̄n̄ studuim; fide cōcilio niceno p̄fel-
lam ab ep̄is trecētis decē et octo subiūgē. Est aut̄ hec niceni cōcili; fi-
des. Credim; in vnū deū patrē om̄ipotētē. om̄iū visibiliū. inui-
sibiliūq; factore; et ī vnū d̄nm̄ ihesū xpm̄ filiū dei. natū ex patre
v̄nigenitū. h̄ ē de s̄ba patris. Deū de deo. lumē de lumē. deū verum
de deo v̄ natū nō factū cōsubstāntialē patri p̄ quē om̄ia facta sūt q̄ in
celo et q̄ ī trā : q̄ p̄t nos hoīes. et p̄t n̄az salutē descēdit. In carna-
tus. ihūanāt; passus ē. et die terciā resurrexit. Ascēdit in celos. v̄-
turus iudicare viuos et mortuos. Credim; et in spiritū sc̄m. Eos

aunt q̄ dicunt. erat qm̄ nō erat. et antequā nascere nō erat. et q̄ ex nō
 exantibz factz ē. aut ex altera subsistētia. v̄l substātia dicētes eē aut
 creatū aut dūtibiles aut mutabile filiū dei. hos anathematizat s̄cta
 catholica et ap̄lica ec̄cia. In hac fide deo amabilis impator. nos
 cōsistē nōtariū ē. tāquā sac̄ et ap̄lica ec̄cia s̄ nullūq; mouē eā seducti
 one v̄boz atq; cōtencōe. q̄ ab initio arriani fecerāt ex nō extātibz fi
 liū dicētes. et q̄ erat qm̄ nō erat. et creatz et factz. et dūtibilis ē. Pro
 p̄erea sicuti p̄oiximz. et nicea sinodz heresim anathematizauit hē
 mōi s̄ fidē v̄ p̄fessa ē veritatis. Nō enī simplicit̄ filiz dixerūt filiū p̄ri
 ne simplicit̄ filis deo de? ver? esse crederēt. S; etiā consubstātiālē scri
 pserūt. q̄ p̄p̄iū ē geniti. verig; filij ex vero et nat̄ali patre nascētis.
 S; neg; sp̄ritū sc̄m alienauerūt a p̄re et filio. h̄ poti? glorificauerūt
 eū cū p̄re et filio. in vna sc̄te trinitatis fide. eo q̄ vna sit in sc̄ta tri
 nitate diuinitas. Has litteras impator legēs. cōfirmavit quā ha
 buerat de sacris scripturis sciētā et affectū. Aliāq; cōscripsit legē. ut
 frumētōz consuetudo redderet ec̄ijs quā maximz distribuerat cōstā
 tinz. et dari p̄hibūat iulianz. Et quō p̄p̄ illiz impietate orta fame
 nō sinebat totā nūc sūmā quā cōstātinz cōstituerat erogari ec̄ciā p̄re.
 Iouinianz ad p̄ns impēdi p̄misit. ita ut cessante fame frumēta in
 tegra preberent. Capitulum iij. Socrates.

Vocauit igit impator a cōstācio exilio missos ep̄os. q̄ nō ocē
 rerant iuliani redire tēporibz. Tūc aut etiā tēpla paganorū
 om̄ia claudēbant. et ip̄i sacerdotes v̄p̄iq; fugiebāt. In v̄tūq; pallijs
 ip̄a pallia reponēbāt s̄ ex ad schema om̄iē reūtebant. Quieuit etiā
 pollutio sangnis. quā publice irracōnabiliē sub iuliano celebrabāt
 Porro xp̄iani nō q̄secebāt s̄ p̄sules enī religionū adibāt crebro prin
 cipē credētes. se obtinē ei? volūtate adūsus p̄pos inimicos. Et p̄mū
 quidē macedoniani libellū p̄ncipi porrexerūt. postulātes ut expelle
 rent ec̄ijs. q̄ dissilēz filiū p̄dicabāt et ip̄i int̄oucētē in eas. Erāt enī
 q̄ libellū obtulerāt. basili? siluan? tarfi. sofroni? pompeiopoleos pa
 simic? zilen? leonti? cōmin? callictis claudio positis. thephilus ca
 stabalen?. Noz libellū impator accipiēs s̄ eos sine respōso dimisit s̄
 h̄ tātūmō dicēs. Ego cōtētiōes ooi. eos aut q̄ ad cōcordiā festināt. di
 ligo parit̄ et honoro. Qd̄ audiētes q̄ ad cōtētiōez se p̄parabāt. q̄ueert̄
 Hoc ergo puoto impatoris est actū s̄ nā tunc intētio sedatorz acacij

releuata est et sicuti solebat ad vota principis cōtulerūt. Cōueniētes enī in antiochia sirie habuerūt v̄ba cū milecio q̄ ante se paululū diuisus ab eis consubstāntiales defendē videbat. Hoc itaq; fecerūt. quō eū honorari conspiciēbāt a principe tunc ibi morāte, Cōmuni ergo consilio libellū sponētes consubstāntialitatē p̄fessi sūt et niceā roborantes fidē obtulerūt impatori. Cui⁹ libelli verba sūt hec. P̄ssimo et deo amabili dño nostro iouimiano victori augusto. sinodus p̄ntū ep̄oz ex diuersis p̄uincijs in antiochenā urbē conueniētū. Quō eccl̄asticā pacē atq; cōcordiā tua primū studuit pietas celebrare. bene nouim⁹ etiā nos deo amabil' impator. Quia s̄ veritatē hui⁹ mōi vere vnitatis et orthodoxe fidei bene sumpsisti neg; hoc ignoramus, S; ne cū his q̄ adulterantur veritatis dogma reputem⁹. tue pietati suggerim⁹. quō sc̄ti concilij nicea. olim et ab initio celebrati fidem et suscipim⁹ et tenemus. Quādo etiā consubstāntialitatis nomen q̄ aliē se quibusdā haberi videt̄ dicimus cautā interpretatiōez a patrib⁹ excepisse quippe significātib⁹ quō ex substātia patris natus est fili⁹. et q̄ similis p̄ substātiā patri est, Non enī velut aliqua passio circa ineffabilem natiuitatē credit̄. neg; sc̄dm aliquē paganorū vsū. p̄cipit a patrib⁹ substātie nomen vidū. s; ad destructionē arrianorū q̄ presumpserūt ex nō extātib⁹ de xp̄o aliquid impie p̄dicare. q̄ etiā isti q̄ nūc inequalitatē asserūt. Asperi⁹ et audaci⁹. ad vastandā eccl̄ie cōcordiā. Impudētes ausi sunt p̄petrare. Quāobrem huic nostre relationi subiunxim⁹ exemplar fidei niceni cōcilij. quā etiā decenē amplectimur; est enī hui⁹ mōi. Credim⁹ in v̄nū deū patrē omnipotentē. Et reliq; et subscriptio. Milet⁹ ep̄us antiochie obtulit in supradictis consentiēs eusebi⁹ samosatē⁹ euagri⁹ ficulus. vram⁹ apamie. zoilus. larisenus. acati⁹. cesarie. antipat. rosi. abramius. vrimen⁹. aristonic⁹. selucopoli. bartubēt⁹ pergai. vram⁹. meletie. magnus. calcidis. eutichius. cleuthero. poleos. losaceus. armenie. maioris tetus. bostrensis. pelagi⁹. laodicie. arabian⁹. adrensis. p̄so. adaden⁹. p̄ iamirionē presbiterū sabinian⁹. zeumatis. athanasi⁹. ancire perorfitū. et Sc̄iū presbiteros. Dirine⁹ gaze. p̄so. auguste. patrici⁹. palti. p̄ iamirionē presbrm. anatholius. beroe. theotimus. aramen⁹ lucianus. arcenus. Hunc itaq; libellum in collectione sinodalium conscriptum inuenimus. Verum imperator hoc p̄positū habebat

ut blandimētis & suasioē verboy · discordantiū contentiones absce-
deret dicēs. Nulli quidē se quomō cūq; credētū fore molestūseos tñ
diligere & nimis honorare · qui principiū ecclīastice vnitati pberent
Quia v̄ hoc egerit · etiā themistiū philosophus ait · in laude quā
in eius ptulit cōsulatu · vbi mirat impatorē q̄ pmiserit vnūquēq;
colere sicuti vellet · atq; deuicerit blandientiū mores, Quos valde de-
ridens ait manifestare p̄purā

Sozomenus,

Sit impator tūc etiā scōo noīe prefecturā gubnāti p̄orianā legē
dedit · ut capitali sententiā p̄derent · qui sacrā virginē nuptiali cho-
ro violare presumēt vel impudico aspectu respicēt non dicā arripe
forte temptaret, Quā legē ideo posuit eo q̄ iuliani temporib; q̄paz
hui; mōi v̄gines vxores ducē presumpserūt, Sozomen; · v̄

Uter hec athanasius alexandrine sedis ep̄s cū paucis suoz cōmuni-
cato cōsilio · necessariū iudicauit ut xpianū vidēt impatorē, Veni-
ensq; antiochiā; p̄ncipem de quib; oportebat edocuit, Quidā aiunt
q; eū ip̄e magis euocauerit impator · ut que nōcia p̄ religiōe et recta
fide; videbant exponeret, Disponensq; ut decebat causas ecclīe de reu-
sione cogitabat, Verū euzoius arriane secte · anthiozene ciuitatis
ep̄s · studebat ut p̄batian; quidā eunuchus · in alexandrina vrbe or-
dinaretur ep̄s, Cūq; hoc ageret · lucius alexandrinus a georgio pre-
spiter ordinat; adijt impatorē & male dicens athanasio q̄i tēporib;
ep̄atus sui fuisset inscript; et pl̄ima exilia a precedētib; sustinuisset
impatorib; · eētq; circa sacra p̄ eū causa discordie, Supplicabat in-
sup ut alter in alexandria ciuitate ordiāret ep̄us, Verū impator sciēs
quāte athanasio inimicor; in hodie p̄uenissent · derogacōes huiusmōi
nō respexit, Sed lucii quidē cū multa intermīacōe tacere iussit · pro-
batianū vero eiusq; sequaces eunuchos · autores huiusmodi scelerū
atq; turbaz castigādos esse p̄cepit, Porro athanasii amicū sibi ma-
ximū factū destinauit in egiptū, Ut sicut ei videret causas ecclīaz po-
pulosq; disponeret, Fert enim quia cū maxima virtute cōuersacōe
eius sapientieq; laudauerit, Aiunt quidā · anteqm sub constātio
impatore arriani teneret ecclīas · somniū vidisse antoniū monachū
quasi burdōes altare sacz calcib; euertissent · exptūq; dixisse · quō ab
adulteris et pmixtis hominib; ecclīa calcaret, Que nō fuisse mēda-
cia · posterior monstrauit euentus,

Socrates, vi.

Vnc igitur impator impetū timēs hereticorū discessit ab antiochia et venit ad tarsū cilicie. ibiq; corp⁹ iuliā sepeliuit. Et dū cuncta solemnia funeri ei⁹ exhibuisset. consulē designatū. Dūq; cōstantinopolim festinaret. venit ad prediū noīe dadastā in galaciam et bithiniā. Quo themesti⁹ philosophus cū alijs senatorib⁹ ei occurrēs consularē recitauit orōem. Felicit̄ tūc ei potuerāt res romane publice. et sil' eccl'astice sub p̄ncipe benigno dispo'ite. nisi repentina mors talem virū ab homib⁹ abstulisset. In p̄dicto nāq; p̄dio h̄pemis t̄p̄e infraxis languorib⁹ ē constrict⁹ et mortuus. consularu suo et paroniā filij sept̄a dec̄ia die februarij mensis. q̄ regnauit mensib⁹ septē. vixit annis trigintatrib⁹. Sozomen⁹ Ca. viij.

S Vm̄q; in niceā bithinie venisset exercit⁹ valentinianū ordinauit impatorē virū optimū et apice p̄ncipali dignissimū. Valentinian⁹ igitur ordinat⁹ vicesima quīta die Socrates. eiusdē februarij mensis. p̄anonic⁹ gñe. de cibala ciuitate. Cū tunc erat militū cura cōmissa. quō p̄batissime militare nouerat disciplina. Fuit etiā vir magnanim⁹ et semp p̄nti fortuna melior apparebat. Theodonius.

S enī nō mō fortitudie h̄ etiā prudētia tēp̄tia atq; iusticia et corporis magnitudie p̄fulgebat. Sic enī fuit regalis parit̄ et vrbān⁹. ut dū exercit⁹ tētasset ei aliū sociare consortē. ille respōderit qd̄ cantatur ab omnib⁹. Vestrū inq̄t fuit o milites. impatore nō existēte michi dare ignē imperij. verū vbi h̄ ego suscepi. meū iā et nō v̄rm est de reb⁹ cogitare cōmunib⁹. Cui⁹ verba mirati milites. ei⁹ secuti sunt voluntatē. At ille frat̄re de pannonia vocās. q̄ nō debuit. sociū fecit imperij. Post triḡta dies auspicij sui. Socrates.

C Vi alie scepra cōtradēs parit̄ et egypti. europā sibi distribuit. Et veniēs ad hesperia omnē milicie docuit equitatē. a p̄dicationib⁹ pietatis incipiēs. Theodonius. Ca. viij.

A Vxētio nāq; defūcto. q̄ mediolanēsem p̄sulatū tenuerat. multiq; fuerat cōcilij abdicat. euocās ep̄os impator hui⁹ modi apud eos verba locut⁹ ē. Nostis apte eruditū quippe diuinis eloq̄is qualē oporteat esse p̄tificē. Et q̄ nō decet eū verbo solum h̄ etiā cōuersacōe gubnare subiectos. et tota semetip̄m imitatorē virtutis ostendere. restēq; doctrine cōuersacōem bonā habere. Talem itaq;

in pontificali constituta sede . cui et nos q̄ gubnam⁹ impertū sincere
 nra capita sumitamus . et ei⁹ monita dū tanqm̄ homines deliquerim⁹
 necessario veluti curatis medicamēta suscipiam⁹ Cū dixisset im-
 perator pecijt sinod⁹ . ut magis decerneret sapiens et pius existēs . At
 ille sup vos inquit ē talis electio . vos enī gratia diuina positi et illo
 splendore fulgētes . meli⁹ poteri eligere . Tunc sacerdotes egressi . de
 episcopali sede tractabāt . Vex civitatis habitatores ut assolet tumul-
 tus faciebāt . alij hunc alij illū ordinare petētes . Qui enim erant de
 arriani auxentij secta . similem sibi fieri cōcertabāt . Rursum ortho-
 doxi . sui dogmatis habere nitebant ep̄m . Hęc sedicionē ambrosi⁹
 cui tunc presidialis fuerat cura cōmissa cognoscēs . et metuens neq̄
 turbe consurgeret ad eccliam festinus accessit . At illi cessante sedicōe
 cōmunē dederūt vocē . petentes ut pastoꝝ gregis ordinaret ambrosi⁹
 qui nondū fuerat baptizatus . Hęc imperator agnoscēs . repente iussit
 eū baptizari . et tanqm̄ dignū virū ordinare pōtificē . Nouerat enim
 eius cerciorē om̄i pondē voluntatē . et tōtā regule decreta subtiliora .
 arbitratus etiā diuinū in eo esse decretū . dū in eius electiōe etiā par-
 cōtraria cōsonaret . Is ergo sacri baptismatis dono positus . gratia
 quoq̄ fil⁹ suscepit episcopatus . Quo factō . hęc p̄mū optim⁹ impe-
 ratoꝝ saluatori et dño optulisse fert . His quippe q̄ gerebant intereat
 Gratias inquit ago tibi dñe omnipotēs ⁊ saluator n̄ . quō huic vi-
 ro ego quidem om̄i corpora . tu vero animas . et meā electionē ostē-
 disti iusticie cōuenire Cūq̄ post paucos dies sc̄s ambrosius cum
 multa fiducia apud impatorē quererēt q̄ male a iudicib⁹ agebāt .
 tunc impator ait . Hęc inquit confidētia tuā dudū noui et apte pro-
 bans nō solum non restiti s̄ etiā melectione ordinationis tue socius
 fui . Festina itaq̄ sanare sicut diuina lege p̄cipitur . animarū delicta
 nostrarū . Hęc igit̄ impator mediolani et dixit et fecit . Cognoscens
 aut̄ quosdā inania et phrigia de diuinis dubitare dogmatib⁹ . in il-
 lirico quidem p̄cepit sinodū celebrari et que illis decreta atq̄ confir-
 mata sunt dubitantib⁹ destinauit . Porro qui illic cōuenerant . decre-
 uerint . fidem expositam in nicea vrbe seruandā . Scripsit aut̄ et ipse
 sociū adhibēs in suis litteris fratrem quaten⁹ in his q̄ placuerāt pou-
 rarent . Nunc ergo etiā legem ip̄arū ponē necessariū est q̄ aperta et ei⁹
 pietatē p̄dicat . et valētis tūc sinceritate sine dubitatiōe demōstrant

Impatores maxi pij victores augusti valentinian² valēs So. ix
et gratian² eps dioceleos asre phrigie pacatiāe in dño salutē, Tāto
concilio in illirico celebrato et subtilit̄ habita questiōe de salutari v̄-
bo s̄ ostenderūt ter beati pōtifices trinitatē consubstātialez p̄ris et filij
et spirit² sc̄i quā nequaquā declinantes . iusta ministeria religionis
magni regis exercent, Nāc ergo p̄dicari decreuit n̄ra quozq̄ potētia
Ita tñ ut nō dicāt aliq̄ ut nō sequimur religiōe impatoris hāc p̄riaz
gubnātis et nō illi potius s̄ nō obedientes qui nobis salutis mā-
data cōtraidit. Euāgelium nāq̄ xp̄i n̄ri . sic h̄t. Reddite q̄ sunt ce-
saris cesari s̄ q̄ sūt dei deo. Quid ergo dicitis vos ep̄i et p̄sules salu-
taris verbi s̄ Si ita se h̄t n̄ra p̄batio diligētes alterutros s̄ impiali
abuti dignitate quiescite s̄ nolite p̄seq̄ eos q̄ deo p̄fecte ministrāt
Quoz orationib² et terrena bella sedant̄ et recedentiū a deo angloz
repellunt̄ in cursus, Quiq̄ om̄es demones corruptores p̄cum assu-
uitate confundūt. tributa s̄m leges inferre nō respuūt s̄ p̄ati q̄ re-
gie nō resistunt s̄ sincera voluntate. et sup̄ni dei mādata custodiūt
et n̄ris legib² subiungunt̄. Vos aut̄ inobediētes esse ministramini
Caicos quidē subijc̄im̄ ei qui p̄im² est et nouissim² . vos aut̄ vob̄
metip̄is arrogatis, Nos itaq̄ puros nosip̄os a vobis esse desidera-
mus. et sicut pilatus in examiatiōe n̄ri xp̄i. cū nollet eū p̄imere con-
uersusq̄ ad om̄ētis partes et petens aquā diluit man² suas dicens .
innocens ego sū a sanguīe hui² iusti. Sic etiā n̄ra magestas semp
mandauit p̄secutionē nō fieri . neq̄ fluctuacōes inferri inuidere la-
borantib² in agro domico. neq̄ dispensatores magni regis expellere
ut nō ad p̄ris et sub impio n̄ro crescere videamini et postea testamē-
tū dñi subdē passioni. Sicut in sanguīe zacharie . s̄ illi p̄ aduētū
sup̄ni regis n̄ri xp̄i ihesu disrupti sunt . contradicti morti cū adiuto-
re suo demone corruptore. Hoc p̄cipimus immegecio et ciceronio et
damaso et iā pone et brindisio. qui auditores fuerūt . s̄ etiā ip̄a vo-
bis gesta direxim² . quaten² agnoscat̄ ea q̄ in extremo sunt cōcilio
celebrata. His ergo litteris subdidit etiā dogmata concilij hec sū-
mat̄ habētia. Protestamur sequētes magnū orthodoxūq̄ conciliū
consubstātialez esse patri filiū. Et nō sic intelligim² cōsubstātialem
sicuti dudū quidā exposuerūt nō vere subscribētes. Et nūc alij illos
vocātes p̄res v̄tutē s̄moīs respuūt . et sequent̄ eos q̄ p̄ consubstātialem

similitudine significatā esse scripserūt . eo q̄ nulli reliquarū creatu-
 rarū p̄ eum factarū similis sit filiū nisi tantūmodo patri. S; qui hec
 exponūt . creaturā p̄cipuā dei filiū impie dogmatizant. Nos itaq; sapim; sicut etiā cōcilia nup̄ rome et gallijs celebrata . vnā esse eā-
 demq; substātiā patris et filij et spiritū sc̄i in trib; p̄sonis q̄d est ī tri-
 bus p̄fectis subsistentijs. Confitem; aut; hm̄ nicenā exposicōez ex
 incarnatū filiū dei cōsubstātiāle ex v̄gine sc̄a maria . et in homib; ī
 habitasse et cōplesse dispensacōe p̄ nob̄ omnē in natiuitate et pas-
 sione et resurrectiōe et ī celos ascensiōe. Et iterū venturū . ut reddat
 nobis similitudinē diuinā a semetip̄o deū existentē ex homiez deifig-
 rum. His ergo q̄ predicta sunt cōtraria sapiētes anathematizam;. et
 eos sil' q̄ nouere anathematizāt eū qui dixit . anteqm̄ nasceret nō
 fuit filiū s; scripsit. Quia et anteqm̄ ope nasceret . v̄tute erat in p̄e
 Hoc enī et in omnib; creatis ē que nō semp̄ existūt sicuti de;. Filiū
 enī semp̄ cū patre ē sempiterna natiuitate p̄genit;. Nec igit; impator
 sumati significauit. Ego v̄o et ip̄as cōciliij l̄ras ponēdas existio. x̄
 Episcopi illirici ep̄is etiā dei dioceseos aliāne p̄hugie et ceteris
 in dño salutem.

Conuenientib; nobis in vnū ex habita maxīma questioē de
 saluari verbo . p̄bauim; cōsubstātiālez esse trinitatē patris
 et filij et spiritū sc̄i. Quāobrem iustum fuit vob; litteras destinare .
 ne quibusdā argumentacōib; religionē trinitatis scribētes s; in hu-
 militate rogātes. Has n̄ras litteras destinauim;. p̄ dilectissimū fra-
 trem nostrū et consacerdotē helpidiū presbiterū. In p̄ntib; itaq; no-
 stris litteris q̄ illud referē q̄d ī saluatoris n̄ri ihesu xp̄i libris scriptū
 est. Ego quidem sum pauli . ego aut; appollo ego vero cephe. Nū-
 quid paulus crucifix; p̄ vobis est aut in noīe pauli baptizati estis
 Et hec quidem sufficiebāt humilitati n̄re . etiā si nō vobis vniuer-
 sales litteras mitterem; p̄pter tantū timorem quem ibi p̄dicatis cū
 de n̄re p̄uincie a patre et filio spiritū sc̄m diuidentes. Quāobrem
 necessariū habuim; ad vos destinare dñm n̄rm et cōministrū helpi-
 diū . a regio p̄ncipatu romanorū has litteras deferentēz . ut si forte
 talis est p̄dicatio v̄ra cognoscat. Qui enī cōsubstātiālem trinitate
 non p̄dicant anathema sint. Et si quis his cōmunicās inuenit ana-
 themata sit. His autem qui cōsubstātiālem p̄dicāt trinitate p̄paratā

sunt regna celoz, Rogam? ergo vos fratres ut nō aliud doceatis &
non aliud innouetis s; consubstantialē semp et vbiq; p̄dicantes
trinitatē. possidebitis regnū dei. Ob hoc scribentes et cōmemorātes
has lras destinauimus. De ep̄is autē constituendis v̄l cōministris
iā constitutis: si p̄manserint vsq; ad finē bene sani. alioquē ex ip̄o
presbiterio repellant. Similit̄ presbiteros atq; diaconos in sacerdo-
tali ordine definiuim? & ut sint irreprehensibiles v̄ndiq; et a curia
et ab officio militari. Propterea ergo hoc nolui? plurimis verbis
scribere eo qd̄ direxerim? vnū ex omnib; dñm nostrū & cōministrū
helioidiū studiose p̄dicacōez v̄raz cogniturū si ita se h̄t ut audiūim?
a dño n̄ro et sacerdote eustachio. De cetero licet aliqñ in errore fu-
eritis. deponētes veterē homīez induimini nouo. Nā et ip̄e frater &
cōminister n̄r helioidi? & docebit vos verā p̄dicare fidē & quia sc̄da
trinitas consubstālis deo et p̄ri et filio cū spiritu sancto & sanctificata
glorificata manifestata est. pater ī filio filio? in p̄re & cū sc̄to spiritu ī
sc̄la. Hoc itaq; declarato apte poterim? sanctā trinitatē confiteri
consubstātiālem esse sc̄dm fidē in nicea olim expositā quā patres cō-
firmauerūt. Qua fide p̄dicata poterimus erroneū demonē declinare
Quo extindto pacificis nosmetip̄os litteris degentes in pace saluta-
bimus. Scripsim? itaq; vobis ut noueritis arrianos esse cōdem-
natos nolentes confiteri ex patris substantia filiū et spiritū sanctū
quoz nomia sunt subiecta. Policromi? telemachus. faustus. asclipia-
des & amanti? deopater. Nec ergo ita se habēt in gloria p̄ris et filij
et spiritū sc̄ti in sc̄la sc̄loz amen. Vere vos optam? patri et filio sal-
uatori x̄po cūdo spiritu multis ānoz curriclis. xi. Theodorice?

Hamosissim? igit̄ impator tanq̄ ap̄licis dogmatib; sollicitu-
dinem perhibebat. Interea sir? quidā et genē et lingua parit̄
iude? noīe illo t̄pe fuit dogmata noua reperiens. Qui dudū quidē
malignos habere cōcept? incipiēs & tūc manifestus apparuit. Prius
nāq; fatue intelligens qd̄ scriptū est faciam? homīem ad imaginē &
similitudinē n̄ram & humanā formam putauit habere diuinitatē et
corporis partib; esse distentū. Diuīe scripture nequaquā sensa respī-
ciens que sepe diuīs operacōib; hūanoz membroz noīa circūponit
quō qui facile subtiliora intelligere nequeunt p̄ hec dei p̄uidentiā
magis agnoscunt. Adiecit autē huic impietati & alia his vicina.

Ex vesania nãq; manetis aspersus neq; ignis neq; tenebrarũ deum
 asseruit creatorẽ, S; hec quidẽ et quecũq; his similia sũt celant ma-
 netis vesaniẽ participes et q̄ ista p̄dicabãt ab ecclia segregata sunt ;
 q; quidã maledictũ asseruit partum, Quidã vero cum mulieribus
 nõ legitime eo habitãtes cõ legem viuũt et p̄pterea dicũt romotiu^s
 esse viuendũ celantes dogmatũ blasphemã, Est tñ eis habitacio ar-
 roganciẽ plena et pharisaice p̄pago doctrine. Nam illi animarũ et
 corporũ medicũ accusabant in tẽplo ; dicentes aplis, Vt quid cum
 publicanis et peccatorib; comedit magister vr̄ s; et p̄phetã de talib;
 dicit deus, Qui dicũt mũdus sum noli me tangere ; isti fumũ furo-
 ris mei, S; horũ stulticiã redarguere ; p̄ntis temporis nõ est ; q; ;
 p̄pter ad narrationẽ reliquã p̄cedamus, Ea tẽpestate messalianorũ
 quos orantes appellant heresis est exorta, Vocantur autẽ et alia ap-
 pellatione enthiaste id est sacrificatores, Isti enĩ cuiusdã demonis
 operationi expectãt et hanc sc̄i sp̄s p̄ntiam arbitrant, Qui vero i-
 tegro huiũ rei languore participant ; auersant opationẽ manuũ
 quasi malignã, Somno p̄ semetip̄os indulgent et iniquitatũ fanta-
 sias prophecias appellant, Huiũ heresis fuerũt principes daddom
 et sebas et adeluis hermas et limeõ ; et alij qui ab ecclesiastica qui-
 dem nequaquã cõmunionẽ recesserunt dicẽtes diuinũ cibum nichil
 prodesse nec ledere, De quo dñs dixit, Qui comedit carnẽ meã et bi-
 bit sanguinem meũ viuũt in eternũ, Cũq; voluerint hunc celare
 languorẽ etiam cõuicti impudẽtẽ negant et hec alios sapientes q̄
 ip̄i animo retinent p̄orsus abdicant, Litiũs itaq; p̄sul meli-
 ciensis ecclesie diuino zelo decenter ornatũ ; videns eo q; hic languor
 multa monasteria magis autẽ latronũ licita dixerint speluncas in-
 uaderet ; eas incendit et lupos ab ouib; segregauit, Similiẽ et am-
 philochius famosissimus licaonensis antistes dũ hec pestis illic cre-
 sceret eã valde cõpressit ; et oues que tali contagione vexabantur
 eripuit, Porro flauianũ obiq; laudabilis p̄sul antiochenus au-
 diens hos medissa degere et venenũ p̄rium vrbibus vicinis asper-
 gere ; turbã dirigens monachorũ deduxit ad antiochiam et negãtes
 eam pestem hoc modo redarguit, Accusatores itaq; dixit calummio-
 sos esse testes vero mẽdaces, Asclepidiũ valde senem cũ mansuetu-
 dine vocãs et iuxta sedere p̄cipiens ait, Nos o senior qui iã magnã

partē vite transuim? ; humanamq; didicimus valde naturam et
aduersariorum demoniorum machinamenta cognouimus ipso ex:
perimēto gratie ministracōis edocti sum? ; Isti vero cū sint iuuenes
nichil horū pfectius agnoscentes spiritalia audire verba nō poterāt
Qua ppter dicitō michi quomō credens spiritum contrariū recedere
et gratia sancti spiritus aduenire ; His verbis senex ille multatus.
omne venenū qđ celabat euomuit. atq; dixit, Nullam quidē utilita:
tem ex sancto baptisinate baptizatis accedere s; per solam studiosam
orationē inhabitantē demonē effugare, Dicebat insup vnū quēq;
nascētū a pgenitore suo sicuti naturā sic etiam demonum trahere
famulatū ; Et his expulsis per illam orationē studiosam scēm spiri:
tum aduenire et sensibiliter ac visibiliter sua designare presentiam
atq; corp? passionis motus cuiuslibet eripere ; et animā a mala vo:
luntate penitus liberare, Ita ut nequaquā de cetero egeat neq; ieiū:
nio macerante corp? neq; doctrina refrenante et pgređi disciplina
libenter edocente, Non solum autē qui hoc impetrauerit corporis in:
quit exultationib; liberat; s; aperte etiā futura puidet et sanctam tri:
nitate oculis cernit, Hunc itaq; flauian? fetidissimū effodiēs fontē
et eius pocula cunctis examinanda pducens ; infelicissimo ait seni
Vetustissime malorū dierū ; increpauit te os tuū et non ego, Labia
enim tua testantur aduersum te, Cūq; hic languor cunctis inno:
tuisset ; de siria quidem expulsi et ad pamphiliā sunt progressi. eāq;
huiusmodi peste cōpleuerunt. Ca. xij. Sozomenus,
Situr valentinian? cum ita saperet sicut niceni patres. similia pro:
fidentibus pderat ; aliter vero sapientib; non erat importun?, Qui
dum in inicio regni de vrbe constantinopolitana per thacias ppe:
raret. ad romā ; tunc episcopi belleponti bithinie et quicūq; con:
substantialē patrem ac filiū predicabant legatū miserunt hipaci:
anum heraclie perinthij presulem quatenus dignaret ad emendati:
onē dogmatis inter esse, Is cum adisset imperatorē. et episcopoz le:
gationem intinasset ; respondens valentinian? ait, Michi quidem
cum minimus de populo sim. fas non est talia perscrutari ; verum
sacerdotes quib; hec cura est apud semetipos congregentur vbi vo:
luerint, Cū hec itaq; respondisset princeps in lamsacū ouenerūt
episcopi, Cūq; duob; tractassent mensib; nouissime decreuerunt

ut ea que constantinopolim gesta fuerant studio eudoxij et acacij
 vacuaret. Similiter aut ut vacuaret etiam expositio fidei qua velut
 occidentalium episcoporum proferentes quosdam subscribere mea sub ea
 permissione fecerunt; quia quod fuerat constitutum de dissimilis substā-
 cie nomine penitus abdicarent; quod etiam sunt mentiti. Similem vero
 esse patri filium per substantiam asserabant dicentes. necessariam
 similis adiectionem propter significationem substantiarum. Fide vero
 illam esse precipiendam per omnes ecclesias que seleucia fuerat promul-
 gata et exposita in dedicatione antiochene probat ecclesie. Depositos
 aut ab eis qui dissimilem patri filium asserabant. sedes proprias recu-
 pere decreuerunt. Siquis aut eos accusare vellet. equo hoc periculo
 facere sanciuerunt. iudices esse decernentes episcopos recte sapientes.
 et de vicinis prouincijs in ecclesia conuenientes. ubi testes essent sin-
 gulorum qui dicerentur oppressi. Nec decernentes cum euocassent eu-
 doxium et qui cum eo fuerant. locum eis penitencie tribuerunt. Qui-
 bus obedire nolentibus que fuerant placita cunctis ecclesijs inti-
 marunt. Cuiusmodi crederet studere eudoxium ut vniuersa regalia sue
 partis faceret. et istis sine dubio derogaret. necessarium putauerunt
 ut precurrerent et que fuerant in sacro gesta nunciarent. Reuenien-
 tem itaque valentem imperatorem de tracia. in heracia adierunt.
 fuerat enim cum fratre digressus usque ad quendam locum. Tunc enim
 eudoxius. iam apud principem atque proceres precipuus habebatur.
 Aduentibus ergo legatis a lamisaco missis. iussit imperator ne se-
 metipsos ab eudoxio separarent. Qui dum resisteret et de gestis con-
 stantinopolitanis apud seleucenum concilium habitis aduersus eu-
 doxium quererentur. motus ad iram princeps. illos quidem depu-
 tauit exilio. ecclesias autem eius iussit eudoxio. Ca. xiiij. Theodoricus
 Empore quo valens suscepit imperium. apostolicis dogmatibus
 ornabatur. Cum vero gothi transissent hispaniam et thaciam peragra-
 rent. collecta milicia pugnare cogitabat aduersus eos. Cui placuit
 ut non nudus sacra gratia dimicaret sed sancti baptismatis munitus
 armis. Et hoc quidem bene placuit. et valde sapienter. Quod si preterea
 gessit. magnam animi mollicie et proditionem significat veritatis.
 Ea namque infelix passus est. que progenitor adam. Coniugis enim
 est seductus alloquio. et muliebribus verbis illaqueatus. Illam namque

primitus artiane fallacie captionibus irretita; etiam istum secum cor-
ruere in blasphemie foueam persuasit. Cuius seductionis auctor fuit
eudoxius. Is enim adhuc constantinopolitane gubernacula tenebat
ecclesie; non regens sed suam potius mergens nauem. Tunc ergo in ipso
baptismatis ipse iureiurando miserimum obligauit ut et in impieta-
te dogmatis permaneret et undique contraria sapientes expelleret. Sic
igitur ille doctrinam apostolicam derelinquens; contrarias partes sumpsit
et per paululum qui iurauerat adimpleuit. Ca. xiiij. Sozo.

Vterea valens venit in europam, Metuebat enim ne forte per se pacta
sub iouiniano triginta annorum facta soluerent. Qui cum nihil mouerent;
degebat in antiochia. Quo tempore meletium quidem episcopum de-
stinavit exilio; paulino vero veritus eius vitam perpercit. eos autem
qui eudoxio communicare volebant; ecclesijs expulit; pecunijs con-
demnavit. verberibus et alijs rebus afflixit. Ca. xv. Socrates.

Ita enim quod etiam multos in oratione flumine suffocasset Theodo-
samo satis autem sanctum eusebium expulit; pelagium mirabile
pastorem laodicensium urbe priuauit. Qui dum in iuuentute du-
xisset uxorem; in ipso thalamo prima die nuptiarum sponse persuasit
ut puritatem communi voluptati preponeret caritatemque fraternam ad-
ipisci pro copulis nuptialibus erudiuit. Ca. xvi. Socrates.

Cum hec autem in siria fierent; surrexit constantinopolim tira-
nus nomine procopius; qui paruo tempore multa sibi milicia
coaceruans; festinabat aduersus imperatorem. Quod dum nunciatum
fuisse conturbatus valens paululum suum impetum remoratur. Cum
ergo belli euentus interea parturiret; terremotus factus multas diruit
ciuitates. Sed etiam mare terminos proprios immutauit; et in quibusdam
locis tanto potius inluxit ut loca que pridem ambulari poterant
remigarent. ab alijs vero locis tantum recessit. ut arida tellus inue-
niretur. Hoc ergo factum est; primo duorum principum consolatium.

Sequenti autem anno gratiani et dagalaifi consula: Socrates
tu; bella parabantur. Cuius tyrannus procopius de constan-
tinopoli digressus. castra moueret aduersus imperatorem audiens va-
lens venit ab antiochia et cum eo congressus est; circa ciuitatem fri-
giacoliam. Et prima quidem pugna deuictus est. Post paululum
vero procopium cepit; ira ventibus eum agelone gomoniogque militibus

Quos etiam postea in opinatis quibusdā supplicijs iussit expendi
 Despiciens enim iusiurandū qđ eis prebuerat : ferris diuisos crude-
 liter interemit. Tirannū vero duabus vicinis arboribz flexis . sin-
 gulos in eis pedes ei ligari fecit. Que dimisse aerem repetentes . p-
 copiu diuiserunt. Et hoc modo tyrannus interijt. xvij. Theo-
Eusebius interea samosatenus epus in tracia exilio deportat
 apostolicas laboribz defubabat. Is enim multas ecclesias de-
 solatas pastoribz esse conspiciens . habitu militari suscepto et cala-
 mauco caput operiens . siriā peragrabat et phenicem . pariter etiā
 palestinā . presbiteros ordinans atq; diaconos . aliq; ecclie reple-
 bat officia. Sicubi aut inueniret sibi concordēs epōs . eos presules
 egētibz constituēbat ecclesijs. Quātam vero fortitudinem sapien-
 ciam monstrauit . imperialem suscipiens iussione qua eum p̄cipie-
 bat in thrachijs habitare . necessariū arbitror nescientes agnoscere
 Venerat enī gerulus huiꝰ p̄ceptionis circa vesperam. Quē eusebiꝰ
 silentium haberet et aduentum sui celare iussit dicens. Si cognoue-
 rit hec turba sacri zeli amore flammata te quidē interimite . ego autē
 pro tua morte apud deum penas cogo: exsoluere. Cū hec dixisset ve-
 spertino consuete ministerio celebrato . circa ip̄a somni primordia
 vni famulorū secretū pandens solus egressus est senex. Sequebatur
 itaq; famulus plumatinū tantūmodo et codicem gerens. Cūq; ve-
 nisset ad eufrates fluminis ripā. Iuxta ip̄os muros cunctatis expo-
 sitam ascendit in nauē et ad zeumā nauigarent. Iussitq; nautis ut
 remigarent. Factoq; die . ille quidem puenit ad zeumatis locū. Sa-
 mosate vero gemitibus et lamentatione cōpleti sunt. Nam cum ille
 seruis suis p̄ximis que iussa fuerant indicasset . et qui cum eo p̄ge-
 rent et quos codices detulissent . ingemiscebant vniuersi scilicet pa-
 store priuati fluiuiusq; nauigātibz atq; sequētibz est impletꝰ. Cū-
 q; venissent et desideratum pastorem cernerent amplius heulabant
 ac suspirantes fundentes q; lacrimarū fontes eum retinere nitebā-
 tur ne lupi eius oues incurrerent. Quē dum flectere nō valuissent
 auerūt eum legentem apostolicā legem . que aperte iubet nos p̄-
 cipibus et potestatibz esse subiectos. Quo factō . alij quidē obtulerūt
 aurum alij argentum . alij vestes . alij famulos . tanq̄m ad pegrinā
 et extraneā p̄peranti terrā. At ille pauca quevā valde notis accipiēs

doctrinisq; cunctos et orationibus suis armans. et p apostolicis dogmatibus ppugnare precipiens. ad histrū pfectus est. Ille vero ad urbem ppriam remeantes et alterutros exhortantes luporum circūspiciebant sapienter insidias. Hunc quoq; narrandus est. s; horū fidei calor et puritas. Puto enim me delinquere. s; nisi per hanc relationem illi semper memorabiles habeantur. Cum ergo arrianorū particeps egregio pastore nudassent gregem. s; aliumq; pro eo eunomium nomine fecissent episcopū. s; nullus illic habitātium nō pauper. non diues. s; non famulus non opifex. s; non agricola. non hortolanus non vir. non mulier. non iuuenis. non senex. s; ad ecclesiasticum accessit consuete collegiū. s; solusq; debebat epus. Tunc nullo eum neq; vidente neq; penitus appellante. s; licet feratur cum multa vixisse mansuetudine. Cui rei hoc probatur indicū. Cum enim voluisset lauare et eius famuli balnei ianuas obserassent. volentes q; ingredi phiberent ipse pplm ante ianuas videns eas aperiri pcepit. et libenter secū omnes lauacro participari. Hoc idem etiam in balnei dolio fecit. Nā dum lauandi sibi quosdam videret assistere. iussit ut cum eo cōmuniter aqua calida fruerentur. Qui tacentes assistabant. At ille honoris causa hoc fieri putans. s; velociter ascēdēs egressus est. Illi vero nequissime heresis immundicia. etiā aquā iudicantes esse pollutā. eamq; repente cuniculorū egestionibus tradiderunt. et alterum fecerunt dolium temperari. Quō ille cognoscens. relicta ciuitate discessit. inimicā habitare ciuitatē et horrorem habentē aduersum se cōmune arbitratus opprobriū. Quod de samo satis abeunte. lucium p eo apertum lupum et ouib; inimicū constituerūt. s; oues licet desolate pastore tamen que sunt pastoris operabantur. Permanserunt enī doctrinā apostolicā inuiolabiliter conseruātes. Quomō etiā lucium omnes habuerūt odio. alijs narrationibus explanabo. Adolescentes in platea speram alterutris porrigentes. lusu delectabantur. Isto autē transeunte. contigit ut spera cadens p asini eius transiret pedes. Tum pueri vehementer heulauerūt. arbitrati speram pollutione cōpletam. At ille hoc intelligens. iussit alicui sequentiū ut sustineret et qd gerebatur agnosceret. Pueri vero accendentes ignē. et speram iaculantes per mediā flammā hōmō eam arbitrati sunt expiatam. Et hoc quidem esse noui iuuenile. et

consuetudinis antiq̄ reliquas ; verūtamē in dicitū. qđ possit ostendē
 quale odiū circa arrianā vesaniā ciuitas habuerit vniuersa. Ve
 rum lucius māfuetudine non est imitat⁹ eunomiū ; h̄ multos qui
 dem sacerdotū fecit p̄ iudices exilio deportari, Eos p̄cipue ; qui vi
 riliter pro sacris dogmatibus dimicabāt vsq; ad nouissimos roma
 ni fines imperij. Euoluū diaconi ministerio functū heremū oasi ;
 antiochū vero eusebij maximi generatione decoratū ; erat enī con
 sobrinus eius et multis virtutib; coruscantē nec non sacerdotij di
 gnitate fulgentē ; in armenie terminos destinare iussit. Cui⁹ opera
 p̄ diuinis dogmatib; celebrata ; quis explanare sufficiat. Cū itaq;
 vir sanctus eusebius post multa certamina innumerasq; victorias
 etiā coronā martirij suscepisset. ouenit solemni modo puincie sino
 dus. pariter et iouin⁹ pirrene tunc ciuitatis ep̄us. q̄ pauco tempore
 arrianorū fuerat cōmunionē maculatus, Cūq; vniuersi antiochū
 elegissent a vinculo p̄prio successorē. et ad sacrum p̄duxissent altare. et
 genua ad ordinationē inclinare cōpellerent. conuersus et videns io
 uinum suo capiti dexterā imponentē. manū eius repulit dicens . nō
 esse ferendā dexterā. que aliquādo sacramenta blasphemijs celebrata
 susceperat. Sed hec quidē non post multū temporis euenerūt. Nam
 tunc enī in interiorē ut dixi ductus ē armeniā. Qua tempestate vir
 sanctus. Eusebius morabat̄ apud hīstrū . celtis thraciā deuastātib;
 et obsidentib; ciuitates. sicut eius scripta cōmemorāt. Barsinū q̄
 cuius etiā nunc maxima gloria est. non solum in euissa quā rege
 bat vicinīq; puicijs h̄ etiā in fenice et egipto nec nō thebaida. qua
 gentes cum maximo virtutis sue splendore transierat. primo quidē
 valens insulam aradi habitare p̄cepit. Cūq; cognouisset innume
 ros ad eū occurrere p̄p̄orum. quia dū plenus esset gratia verbo egrē
 tudines effugabat. in oxirinthum egipciacā orbem eum exilio desti
 nauit. Cūq; etiā illic gloria eius omēs accenderet in q̄dam castz
 nouissimū barbaris vicinū cui nomen est fenno senex dignus celesti
 orbe deuctus est. Aiunt quidā in arado hactenus eius constare le
 ctum. eximia celebritate dignū. Multi enim infirmantiū dum ī illo
 collocantur. salutē fidei p̄cipiunt. Ca. xvij. Socrates.

Igitur imperator extincto procobio. felicitate p̄fectus uenit contra
 xp̄ianos p̄elia cōmouebat . omnem religionem in arriano cupiēs

dogmate concordare. Precipue tñ eum ad furorem ꝑuocabat sino-
dus in lamisaco celebrata : non solum qꝫ arrianorꝫ abdicarat ep̄os :
sꝫ quō ꝑmulgatiōez fidei arminensis anathematizauerat. Veniens
igitur nicomedia bitbinie : conuocauit eleusium cizicū. Is enī fase-
ciam macedonij potius sequebatur : sic iam dixi. Et faciens cōciliū
arrianorꝫ ep̄orꝫ : cogebat eleusium ut in illorꝫ dogmate consentiret
Qui primū quidem negauit. postea vero cum ei minaretꝫ exilium
formidatus in arrianū dogma consensit. Quo ꝑpetrato : moꝫ ꝑe-
nitencia tractus ueniens cizicū coram omni populo de uolencia qꝫ
rebatur dicens. consensum uolencia non uoluntate factum : et ut
quererent sibi met aliū ep̄iscopum hortabatur : quō ip̄e ꝑ necessi-
tatem dogma ꝑꝑrium denegasset. P̄. 2. ro ciziceni ꝑꝑter amicitias eiꝫ
alio ep̄iscopō subdi noluerunt : manseruntqꝫ sub ea : non tamen a
ꝑꝑria heresi ꝑmutati sunt. Hoc audiens constantinopolitanꝫ ep̄us
eunomiū in cizico ordinauit ep̄iscopū. tanquā qui posset populū
calliditate uerborū : ad suū circumuenire consensum. Descendē-
te siquidem eunomio sacris ꝑceptionibus expelli iubetur eleusius et
in sede eunomius collocari. Quo factō : amatores eleusij extra urbē
oratoriū fabricantes collectas ibi faciebāt. Nec ergo de eleusio dicta
sufficiant : nunc de eunomio referendum est. Ca. xix.

EVnominus notarius fuit Ec̄j qui sine deo uocabatur : cuiꝫ
memoriam fecimꝫ. Cum quo dum esset : modū eius sophisti-
cum imitatus ē. Et sermonibꝫ quibusdam uacans faciensqꝫ sibi so-
phismata : non sentiebat ex his inflatus qꝫ in blasphemias incidēt
quippe dogma zelatus arrij : et multis modis repugnās dogmatibꝫ
ueritatis. Parū quidē eroditus ex litteris sacris : et eas neqꝫ intelligē-
ꝑualens. circa eas uero frequēt occupabat. Salsqꝫ cōuertens semp
neqꝫ ualebat intentionis sue ꝑpositum adimplere. sicut septē eius
demonstrant tom̄i. in quibus uanissime laborauit. Quos in eplā
apostoli ad romanos fecit. Multa enim illic uerba profundens in-
tencionem ep̄istole non potuit inuenire. Sūt etiam alij eius simileꝫ
libri. quos qui legere uoluerit. eorū contemptum experimētis agno-
scet. Hūc igitur eunomiū euoꝫtus in zizico fecit ep̄iscopum. expel-
lere nisus eleusium. Cūqꝫ illic uenisset uicē more solito dialectica
quasi ꝑgrinum aliquo auditoribus inferebat. Quāobrem cizici

117
tuma leus exortus est. cum ꝑ vrbe repulerunt. non referentes eiꝛ ver-
borum factum. Qui constantiopolim veniens cū eudocio morabat̃
episcopatu vacans. Sed ne detrahere videamur. audi vocē ipꝛ
eunomij que presumit contra deū sophismatibus loqui. Sic enim
ait. Deus de substantia sua nichil nouit amplius quā nos. neqꝫ est
illi potius. nobis aut̃ agnita minus. Sed qꝫcunqꝫ de illa nos no-
uimus. hoc modis omnibꝫ etiam ille nouit. Qꝫ aut̃ rursus ille. hoc
inueniens immutabiliter in nobis. Nec quidem aliqꝫ similia eu-
nomius sophismata id est circūuentiones faciens. non sentiebat oc-
cumbere. Quomō autem ab arrianis paulo post segregatꝫ est. ꝑꝑo
loco narrabimus. *Ca. xx. Sozomenus.*

Vexabantur enim etiam constantiopolim habitantes. qui
nicenum dogma ꝑfitebantur. Quos omnes impator expelli
ciuitate ꝑcepit. nouatianorum vero etiā ecclesias claudi. Alioꝝ vꝫ
hereticorꝫ qꝫ clauderet non inueit. Dudum enim sub constancio ꝑi-
cipe probantur ablate. Sed etiā agelium nouatianorꝫ epꝫ ecclesie
constantinopolim constitute exilij deportatione damnauit. Dicebat̃
enim mirabiliter conuersari scōm ecclesiasticas sanctiōes. cuiꝫ vita
erat philosophica et pecuniarū possessione segregata. Qꝫ etiam
conuersaciōis eius qualitas ostendebat. Vna enim tunica vꝫbat̃.
et semp ambulabat ex calciatus. Qui non longo post tempore reuo-
catus est. ecclesiasqꝫ recepit. Cuiꝫ rei fuit auctor quidam marcianꝫ
vita scientiaqꝫ mirabilis. dudum quidem in regalibus militans.
tunc aut̃ presbiter nouatianus. artem gramaticā imperatoris filias
doccebat anastasiā atqꝫ carosam. Ex quarū nominibus hadenus
anastasiane et carosiane lauacra publice constantinopolim nūcu-
pantur. *Ca. xxi. Socrates.*

Situr impator valens calchedonensis orbis contra bizantiū posi-
te muros destrui iussit. Iurauerat enim hoc se facturū tyranno victo
qꝫ calchedonenses fauore tyranni ei turpes contumelias intulerunt.
et portas clausere ciuitatis. Muros ergo iussione destruebat impera-
toris et saxa ad edificū thermarū que constantin vocantur constā-
tinopolim vehabantur. inter que saxa vnū inuentum ē. in quo re-
sponsum habebatur inscriptū. olim quidem absconsum tunc vero
manifestum. Significabat enim. qꝫ dū ꝑueniret aquarū abūdātia

ciuitati s tunc murus quidem lauacro seruiret . Innumere vero barbarorum nationes romanorū finibz discurrentes s dum crudelia multa cōmitterent nouissime aut etiā ipi perirent. Post aliquantū itaqz temp? euenit . ut valens aqueductū edificaret s et abundantia constantinopolim preberet aquarum, Tunc etiā barbare morte sūt nationes. Responsum tñ etiā alio modo contigit adimpleri. Cum enī aqueductus in ciuitate fuisset inductus s prefectus orbis tunc clearchus nymphēū maximū edificauit in platea que theodosij nūc vocatur . ubi aque affluentia est emissa s in quo maximā festiuitatem ciuitas habuit. Sed hoc responū post paululum est impletū . Porro dum solueretur murus s principem constantinopolitani rogauerunt . ut a muri destructione cessaret, Cū quibz etiā supplicabant possessores bithinie nicomedienses atqz niceni, Verū impator furore plenus vix quidem supplicantiū suscepit preces . volens tam iurandū implere murum destruebat . eumqz subinde minoribus lapidibz rursus edificabat, Qd nunc etiā in quibusdā muri partibus inuenitur . ubi maximis mirabilibus qz lapidibz vilis tūc fabrica sup posita demonstratur. *Socrates.*

Hoc itaqz tempore talia gerebantur. Sciendū tamen . qz bellū cōn p̄copium tyrannum egestum est consulatu gratiā s ad galatiā circa terminum maij mensis. *Ca. xxij*

Post paululum vero tempus eodem consulatu . valentiniano principi in occidentis partibz constituto . natus est filiū nomē referens patris. Verū gratianus ante ei? fuerat natus impium. Et sequenti consulatu lupicini . et iouiniani . grandinis multitudo in constantinopolitana ciuitate scda iunij mensis die saxoz gerēs silitudinem uehementē effundit. Qd multi dicebant . ppter motū impatoris accidere . qui plurimos sacerdotū exilio deportauerat . euzoxio cōmunicare fugientes. Post paululū vero temp? eodē consulatu valentinianus princeps filiū gratianum impatorem constituit vicesima quarta die mensis augusti. Sequenti vero consulatu . valentiniani scdo et valentis itē scdo terremot? circa bithiniā maximus . niceā subuertit urbē . vndecio die mensis octobris. Agebatur enī m ann? duodecim? post nicomedie casum. Post paucum vero temp? alio terremot? multe partis germanie ciuitates in ellepōto ostitute

destruere sunt. His ergo ita puenientibus nulla reuerentia terruit. neq; eudoxium arrianorum episcopum. neq; valentem impatorem. Non enim a persecutione cessabant. Porro terremotus turbas ecclesiasticarum indocium esse videbat. Cum ergo multi sacerdotum exilio portarentur. sola diuina prouidentia propter eminentem sui reuerentiam. exilium non sunt passi basilis atq; gregori. Quorum aliter quidem cesarie cappadociae fuit episcopus Gregorius aut nazarenze ciuitatis omnino vilissime. quae est posita uicinia cesariae. De basilio atq; gregorio praecedenti sermone narrabimus.

Quoniam eo igitur tempore consubstantialitatis dogma Ca. xxij. apertius vehementer affligerent. rursus persecutores contra macedonianos in surrexerunt. Qui terrore magis violentiague constricti per singulas ciuitates legationibus fungebantur. Apud alterutros indicantes. ut per necessitatem confugere deberent ad fratrem impatoris. et ad liberium romane urbis episcopum. cuius fidem amplectebantur potius quam communionem eudoxij. Miserunt ergo eustachium sebastiae ciuitatis qui fuerat sepe depositus. siluanum tarsum ciliciae atq; theophilum. Mandantes ne declinarent fidei causa liberium. sed romane communicarent ecclesiae et fidem de consubstantialitate roborarent. Hi siquidem cum litteris in seclutia dispositis. italiam puenerunt. Et impatorem quidem videre non potuerunt. erat enim occupatus in gallijs. et contra sauromatas dimicabat. Liberto tamen epistolam obtulerunt. Qui eos suscipere nullatenus voluit dicens eos arrianos esse. Nec ab ecclesia suscipi posse. quod nicenam non suscipient fidei. At illi responderunt. per penitentiam se cognouisse veritatem. et dudum abnegasse dissimilitudinis fidei. et similes professos per omnia filium primum nichilque differre a consubstantiali per omnia simile. Nec dicentes. exegit liberius scriptam suae sententiae dari professionem. At illi libellum porreperunt. in quo etiam preposuerunt verba fidei niceni concilij. Epistolas ab smirna in asia constituta. et pisidia isauriae atq; pamphilia. nec non licia factas. hic propter multiloquiū non scripsi. verba vero libelli ab eustachio et reliquis liberio dati. haec esse noscuntur Ca. xxij. Dno fratri et consacerdoti liberio eustachij. theophilus. et siluanus in dno salutem.

Propter hereticorum uelanas suspiciones qui non cessant catholicis ecclesijs scandala generare. ea gratia omnem occasionem eorum primates profiteremur sinodum iamsaco celebratam et smirna alijsq;

diuersis locis orthodoxorum episcoporum pro qua synodo legatione fungentes apud
tuam paternitatem et uniuersos italie cunctosque occidentis episcopos litteras
deportamus: catholicam fidem tenere atque seruare volentes quam in sancto ni-
ceno concilio sub beate memorie constantino. a trecentis decem et octo
episcopis confirmata. perfecto et immobili statu hactenus et impetuum per-
manebit. In qua consubstantialitas sancte pieque definita est: contra
arrii prauitatem. Similiter quoque nos cum predictis eandem fidem tenuisse atque
tenere usque ad terminum custodire manu propria protestemur condemnantes arrii
impiamque doctrinam eius cum discipulis suis et eius similia sapientibus. Nec
non omnem heresim. sabellianos. patristianos marcionistas Fotima-
nos. marcellianos simul etiam paulo samosatenos eorumque doctrinam
omnes que his similia sapientes et uniuersas hereses sancte fidei preiudice
contrarias que pie catholice que est in niceno sanctis patribus explanata ana-
thematisantes precipue explanacione lecta marimensi concilio tanquam
contrariam preiudice fidei sancti concilii in nicea urbe celebrati: cuius lectio
plata in urbe tracie nicee dolo atque periurio capti constantinopolim
subscriperunt. Est autem fides nostra: et eorum pro quibus legatione fugimus
hec. Credimus in unum deum patrem omnipotentem omnium uisibilem inuisi-
bilemque factorem et in unum unigenitum deum dominum ihesum christum filium dei
natum ex patre. hoc est ex substantia patris. deum ex deo. lumem ex lumine. deum uerum
ex deo uero natum non factum consubstantialis patri: pro quem omnia facta sunt
que in celo. et que in terra: que propter nos homines. et propter nostram salutem de-
scendit de celo et incarnatus est et homo factus passus et resurrexit. Tertia
die ascendit in celos. et uenturus est iudicare uiuos et mortuos et in seipsum
sanctum. Eos autem qui dicunt fuit quoniam non fuit. et antequam nascere non fuit
et qui ex non existentibus factus est. aut ex altera essentia uel substantia dice-
tes esse. aut conuertibiles aut mutabiles filium dei anathematizat catho-
lica et apostolica ecclesia dei. Eustachius episcopus sebastie ciuitatis et the-
ophilus et siluanus legati conciliorum iamsacii smirne et reliquorum hanc pro-
fessionem manibus nostris et propria uoluntate scripsimus. Siquis autem propter
expositam a nobis fidem contra nos uel eos a quibus directi sumus aliquod
crimen inferre uoluerit cum litteris tue sanctitatis ad quos perbaueris
orthodoxos episcopos dirige. Et apud eos nobiscum causam dicat. et si quis
criminis fuerit probatus. in auctore procul dubio uindictam. Hoc itaque
libello legationis obligas liberi. eos in comunione suscepit. Quibus

dans huiusmodi litteras abire precepit. Ca. xxv.

Epistola liberij rone pontificis ad macedonianos episcopos per presbiteros.

Omnibus sanctissimis fratribus et sacerdotibus eustachio cirillo hiperi-
 cio heroni helpidio maximo eusebio eucarpio et ortasio ne-
 oni eumathio faustio proclino pasinico arsenio severo didimio
 briattanio calligrati damabio edisso eustochio ambrosio gelonio
 parvalio macedonio paulo marcello heradio alexandro abolio
 marciano sthenelo iohanni macerio charisio siluano photino an-
 tonio autho cello eufranoni milesio patricio seueriano eusebio eu-
 molpio athanasio diofonto in modoro Diodi crisampelo eugenio
 eustachio calligrati arsenio eugenio martirio ieracio leonio phi-
 lagrio lucio et vniuersalis orientalibus orthodoxis liberis episcopus et oc-
 cidentales episcopi in domino salutem. Optabile nobis pacis atque concordie
 gaudium vestre littere detulerunt. Fidei lumine resplendentes fratres karissimi ob-
 late nobis per karissimos fratres et eos episcopos eustachium siluanum atque theo-
 philum et maxime quia vestram sententiam vestrosque sensus concordare et
 consonare cum mea humilitate et italis atque occidentalibus vniuersis
 affirmauerunt atque demonstrauerunt. Et hanc esse cognoscimus catholi-
 cam et apostolicam fidem que usque ad nicenum concilium integra immobi-
 lisque seruata est. Hac ipse se tenet professi sunt gaudioque repleti et omne
 vestigium ac nebulas inepte suspicionis abijcientes non solum sermo-
 ne eam sed etiam scriptura currente professi sunt. Cuius exemplar bis lit-
 teris subdere necessarium iudicauimus. Ne ullam occasionem hereticis ad
 exercendas insidias denuo relinquamus. Quibus iterum flammam prope
 malicie commouentes incendia discordiarum consueuerunt resuscitare. Nec in-
 super sunt professi karissimi fratres nostri eustachius siluanus atque theo-
 philus vestram caritatem semper hanc fidem habuisse et hanc usque ad terminum
 custodire. id est in nicena urbe a trecentis decem et octo episcopis orthodoxis
 ad probatam quam profecta continet veritatem et os totius heretice multitudinis
 obstruit atque dissoluit. Non enim spontaneo motu sed nutu diuino ratio-
 rum episcoporum numero aggregatus est contra vesaniam arrii quanto magis
 beatus abrahama tanta milia fide destruxit. Que fides dum in substantia et
 nomine consubstantialitatis continetur velut quoddam minutissimum
 et inexpugnabile castrum omnia iacula et molitiones arriane incre-
 dulitatis decenter euitat. Cum igitur omnes occidentales episcopi arimio

congregati quando eos arrianoy collegit insania quodam suasioe
aut ut verius dicam mundana potentia. hoc qd cautius erat in fi:
depositum auferre aut oblique denegare conati sunt. tamen nichil
eoru calliditas pfuit. Nam pene omnes couenientes arimino tunc
terrore promoti atq; decepti nunc resipiscetes et anathematizantes
eos qui ibi couenerunt. aut subscribentes catholice fidei. q in nicena
sanctita est nobisq; comunicates. feruetius contra arrij dogma ei?
q; discipulos inflammatur. Cuius rei indicium etiam ipi legati ve:
stre ciuitatis agnoscentes. vosipos in sua sub scriptione iunxerunt
anathematizantes arriu et que ab ei? sequacib; arimino gesta noscu:
tur contra fidez in nicena urbe sanctita in quib; etiā vos capti per:
iurio. sub scripsistis. Vnde consequens nobis visū est scribere carita:
ti vestre et adiuuare iusta poscentes. Maxie q; p pfessione vestroz
legatoz resipiētes orientales. cū orthodoxis occidentalib; concordare
cognouim? et significam? ut noueritis blasphemias ariminenfis qui
tunc videbant p subreptioz maculati nūc anathematizatos et vni:
uersos ad nicenā respirasse fidē. Qd oportet p vos omnib; indicari
quaten? possint qui violentē lesi sunt aliquādo ab hereticis tenebris
ad diuinum lumen catholice libertatis accedere. qui post hanc sino:
dum nisi voluerint respuere venenum pfidie. et blasphemias arrij
vniuersas abicere. easq; anathematizare cognoscant se cum arrio
eiusq; discipulis ceterisq; serpentibus. siue sabellianis v? patropal:
sianis aut cuiuslibet alterius heresis socios esse et cōmuniōe priua:
tos ab ecclesiastica synodo que ad se filios adulterij non admittit.
Deus vos incolomes custodiat fratres hmi. Has litteras eusta:
chius ceteriq; pipientes rursus ad siciliam deuenerunt. ibiq; faciē:
tes synodum siculorum episcoporum. coram ipsis consubstantialita:
tis fidem professi sunt. Cūq; nicenam fidem roborassent consonas
ab eis quoq; percipientes epistolas ad eos a quibus fuerant destina:
ti reuersi sunt. Qui liberij precepta percipiētes legationes mittebāt
per ciuitates apud presules. et consubstantialitatem fidei predica:
bāt. inuitātes eos ut i tarsū cilicie parit ouenirēt. qten? nicenā robo:
rantes fidē. de cetero soluerēt omnē otētiōz. Que fieri potuerūt. nisi
eudoxius arriane religionis pful. tunc apd impatorē emines valde

omnino qd arrianorum dogma signis eius arrianorum dogmatibus

phibuisse. qui a plius ppter indictu iter ad tarsu accensus mala in eis pociora comisit. quia vero macedoniam p legatos quos miserant comunicantes liberio in cenā confirmauerunt fidem. ipe sabini in collectione sinodalium est professus. Ca. xxvi.

Circa hec itaq; tēpora. eunomius ab eudoxio separatus seorsu agebat missas. quō dum sepe rogasset ut suscipere preceptor eius etius. eudoxius non audiuit. Hoc autē non ideo refutauit qā sectā declinabat etij. cum eam scz pōicaret s; h; quomō omnes vnāmes illi? eum secte alterius fatebant. Ista ergo causa fuit ut ab eudoxio separaret eunomi? Nec igit ostātinopolim gerebāt. xxvii.

Deinde alexandria pceptum pfectoz studio eudoxij destinatum. conturbauit ecclesiaz. Verū athanasius in rationabile furorē populi metuens. atq; timens ne maloz faciendoz. ipa causa esse videret; quatuor mensibus semetipm in sepulcro patris abscondit. Cūq; ppter eius absentiā sedicōne desiderio ipius populus excitasset agnoscēs valens impator p hoc alexandriā esse turbatā leturis indicauit ut athanasius licent tenēt ecclesias. Et hec fuit causa ut vsq; ad athanasij mortē alexandriā nō turbaret ecclia. Quia vero post ei? mortē. rursus arriani eas ecclesias inuasert. narrabo post pauca. Capitulum xxviii. Sozomenus.

Illo liquidē tpe celebrabat conciliū in tyanis ab eusebio epō cesarie cappadocie. athanasie. ancire. vl' elagio. laodicie. zenone. tarfi. paulo emeseno. ostresio meletinense. et gregorio. nazazeno. alijsq; multis q; verbū consubstantialitatis seruandū esse apud antiochiā. louiniāo impatore decreuerūt s; releguntē ibi liberij sz occidentaliū littere sacerdotum. Quōbrem gaudio repleti scripserunt vniuersis ecclesijs. ut legerēt decreta epoz apud asiā celebrata. et liberij litteras italozq; afroz atq; gallicanoz necnō siculoz. Detulerant enī horū litteras legati de lam saco destinati ut considerarent omnium numez libimet concordatiū. Plurima nāq; multitudine conciliū ariminense vīcebant. pariterq; scripserūt ut in tharsum cilicie ouenirent certa die. Et illi quidē hoc modo alterutros inuitabant. Cūq; sinodus pararetur in tarsu cōuenientes. in antiochia carie quasi triginta qtuoz. asiani pōtīfices studiū quidem concordie eccliaſtice collaudabāt. cōsubstantialitatis vero nomen respuentes. fidē in antiochia et seleucia

prolatā roborare nitebant. tanq̄ lucia martiris existentē et multoz
suoꝝ a suis p̄genitoribꝫ approbatā. Verū impator studio eudo-
xij sinodū in sicilia celebrari p̄hibuit. Ca. xxxix. Socrates.

Sicut impator valens festinans ad antiochiam de constantinopoli
digressus venit in nicomediā. et illic huiusmodi causa moratus est
Eudoxius enī arriane religionis presul. mox p̄ egressū impatoris
defunctus est. consulatu valentiniani et valentis tercio cū vñdecī
annis sedem constantinopolitane tenuisset ecclie. Quāobrem arri-
ani in locum eius ordinauerūt dimophilum. Verū predicatorēs cō-
substāntialitatis. oportunū iudicantes. inuenisse se temp̄. euagriū
quendam sue fidei constituerūt episcopū quem ordinauit eustachiꝫ
dudum antioceꝫ ep̄s. qui prius quidē a iouiniano fuerat exilio re-
uocatus. tunc aut̄ aderat in vrbe constantinopoli latenter degens ut
constitāntiales p̄dicatores sua presentia roboraret. Hoc factō ex alio
rursus initio p̄secutionē arriani mouebant. Nec gesta dū p̄ue-
nissent ad principē. metuens ne seditione ciuitas turbaret. militare
manum a nicomediā constantinopolim destinauit. p̄cipiens ut te-
neretur et ordinatoꝝ et ordinatus et alter alibi mitteret̄ in exilium.
Eustachiꝫ igitur in biza thracie ciuitate mittitur. euagrius in locū
aliū destinatur. His ita gestis arriani amplīꝫ efferati vexabant
vehementē orthodoxos cedentes cōtumelijs. agētes carceribꝫ recludē-
tes pecunijsqꝫ sepe damnificantes et om̄ia contra eos faciētes impor-
tabiliter. Que dū illi ferre nō possent. ad supplicandū principi ve-
niebant. si quomodo mererentur violentias euitare. Sed hoc cogi-
tantes valde frustrati sunt. ab iniusto se arbitrati iusticiā p̄mereri
Cunqꝫ viri electi ex ecclesiastico collegio octoginta numero quibus
p̄erant orbasus. theodorus. et menedemus in nicomediā puenissent
p̄ces obtulerunt impatori violentiā p̄clamātes et ea que videbant̄
e se p̄pressi. Ca. xxx.

Indignatus igitur impator ad p̄ns celauit iram. latenter aut̄ mo-
desto p̄fecto p̄cepit. ut eos comprehensos occideret. Modus autem
mortis erat quodāmodo peregrinus. quapropter memorię cōnē-
ditus. Metuens enim p̄fectus ne sedicio nasceret̄ in populo. si eos
aperte perimeret simulauit se eos viros exilio destinare. Illis autem
simpliciter acquiescentibꝫ iussit eos p̄fectus mitti in nauem quasi

exilio deuehētos. p̄cipiens nauis ut cum ad mare mediū puenirēt
 eos precipitarent s et hoc modo morentur. Quo factō perductis
 eis in medium sinū qui uocatur astacenus qđ iusserat prefecto im-
 perator impletū est s et in alia sequenti nauicula naute transeūtes
 cōcremauerūt nauē. Contigit autem ventū flare nimium subsola-
 num et ita nauis est uelociter accensa. Cui? reliquie puenerunt ad
 locum qui dacidiza nuncupatur ubi ad plenum cum uiris religio-
 sis assumpte sunt. Qđ tñ aiunt non sine ultione transisse. Fa-
 mes nang; repente secuta est circa frigias gentes. ita ut necessitatē
 haberent habitatores patriam relinquere s; ad constantinopolim
 diuersasq; prouintias pperare. *Ca. xxxi. Sozomen?*

Valens nang; nicomedia relicta pergebat ad antiochiā, In-
 terea dum uenisset ad capadociā sollicitē ei? loci turbabat ec-
 clesias s; arrianis eas tradē uolens. Qđ se credebatur cito perficere. eo
 qđ p quibusdā inimicis basilii. eusebio qui tunc cesariensem rege-
 bat ecclesiam uidebatur offensus. et abscedens in pontū cum mona-
 chis habitabat ibi philosophantib; Porro populus et maxime no-
 bilium ac sapiētium eusebiū in suspicione habebant quasi ipse fuisset
 auctor fuge uiri philosophi uita uerbog; pfecti. Uolebantq; eū
 deserere et apud semetipos missarū celebrare solemnias. Sed basilii
 quidem ne turba nasceretur in populo p̄dicationes hereticog; age-
 bat in ponto silentiū cum suis episcopis qui semp aderāt illi. Con-
 tigit etiā ut circa eusebium odiū populi nasceretur. Dumq; basilio
 fuisset nunciatum quia ualens ueniret in capadociam. relicto pō-
 to cesariam uenit et pactis cum eusebio celebratis eccliam p̄ tempore
 cum suis adhortationib; roborabat. Valens autem dum suam in-
 tentionem non ualuisse implere cum ep̄is secum ambulantib; tūc
 abscessit. *Socrates.*

Sicut imperator ualens paruipendēs famis inuasionem uenit ad
 antiochiā sirie, Cūq; ibi moraretur nolentes arrianis consentire
 uastabat uehementerq; consubstāntialis p̄dicatoib; imminebat. et
 cum quosdam ecclesias pene omnium ciuitatum orientalium expu-
 lisset non ei hoc suffecit sed etiā diuersis eos suplicijs subdidit s; mul-
 tosq; diuersa morte contraditos interemit s; plurimos tñ necabat ī
 flumine, *Capitulum xxxij.*

Sicendū quoq; est qđ i edissa mesopotamie gestū esse dinoscit
In hac in vrbe est apli thome basilica . clara nimis pariter
et ornata, In qua ppter loci reuerentiā collecte sepius celebrantur .
Quā volens impator inspicere et agnosces omnes sibi odiosos ibi
dem cōuenire s fertur manu pculsisse prefectū . cur ex in orthodoxos
non expulerit vniuersos. Cūq; prefectus iniuriā passus . inuitus in
dignationi principis ministrare cōtenderet . nō enim volebat tātis
hominib; cedes inferre s latenter mandauit . ut nullus in illa basi
lica rmaneret s h nemo respexit neq; consiliū neq; terrorē ei. Omnes
enī altera die ad locū orationis pariter fluxerūt. Cūq; prefectus cū
multa militum manu . ad basilicā festinaret impatoris pficere ius
sionē s quedā muliercula cum pauprate degens . filiū suū vnicū
manu tractū . cursu ad illam basilicā pperans . prefecti interruptit
officiū. Indignatus v̄ prefectus . mulierē sibi iussit aduocā s dixitq;
ad eā. O infelix mulier q̄ sic indecēter curris s At illa . vbi et alij in
quit ire festinant. Tūc ille. Non audisti q; prefectus ille occisurus
est vniuersos quoscūq; ibi cōpererit s et mulier audiui inq; s deoq;
festino ut illic inueniar inē eos. Et prefectus . vbi hunc inquit par
uulum ducis infantē s tunc mulier ait. Vt si iste martirū suscipere
mereat. Nec cū audisset vir ille . considerauit cōcurrentiū volun
tatem. Et mox recurrens ad principē suggestit ei eo qđ essent omnes
mortē p sua fide suscipere pparati . irrationabile dicens breui tēpore
tantos occidē. Quo dicto . ab ira reuocauit impatorē. Hoc ergo mō
edissent furorē impatoris effugiūt Theodorice.

Fhec quidē cum prefectus impatori dixisset . pplm quidē qđ
sustinebat non prulit expiri s verū duces eoy id ē presbiteros
atq; diaconos inrogare pceptus ē s ut vnū e duob; eligerent s aut
omunicare lupo aut vrbe pelli . et in quibusdā extremis partib; de
stinari. Cūq; cōgregasset vniuersos mitib; vtebat verbis . psuaderi
nitens . ut leges sequerentē impatoris . in dicitū vesanie dicens esse . ut
tanto impatori pauci homies resularēt. Cūq; cuncti tacerent ad
hoy ducē elogiū virū valde laudandū prefectus ait. Cur nō r̄ndens
his que dicunt a nobis. At ille . nō inq; oportet nichil inrogatum
respondē. Tum prefectus. Multa itaq; verba locutū sum monens
vos que satis expediunt. Porro eulogius vniuersis hec dicta fuisse

respondit : et incongruū esse ut solus alius despiciēs responderet ,
 Si vō me solum inquit interrogas me.ā de darabo sententiā. Prefe-
 ctus : cōmunicā possidenti regnū. Ac ille pacificē et nimis granter
 ait, Et michi regnū q̄ sacerdotijq̄ consortiū est, Tūc prefectus in rī-
 lionē seneciēs seuebat et iurijs contra senē vsus etiā hec adiecit. Nō
 hoc locutus sū fulmiānde s̄ h̄ quibz cōmunicat imperator cōmuni-
 care vos monui. Cūq̄ dixisset senex pastore habere se et illi? nutibz
 obedire, Octoginta eodē tpe cōprehendēs destinauit in thraciā, Qui
 cū ducerent̄ . plurio pariter apparatu fruebant̄. Ciuitates enim
 occurrebāt et vici dei victores athletas honorātes, Sed hostes arma-
 uit inuidia ut impatori diceret q̄ plurimū honorē viris illis que
 contumelia putabat̄ afferret. Nec agnoscens impator iussit ut ibi
 separarent̄ s̄ et alios quidē in thracias alios ī extremā arabiā . alios
 vero in thebaide dispersit vrbes. Auit enim quia etiā fratres quos
 nata vinxit crudelissim? corpore separauit. Porro eulogiū presulez
 alioz et p̄rogenē qui post eū fuit mantino vsqz transmisit. Quoz
 virtutē non patior obliuione contradere. Cū enī concordē viderent
 ciuitatis ep̄m ecclastico q̄ collegio cōmunicaret̄ . viderēt paucos esse q̄
 ad ecclesias cōcurrerāt. De quo consulentes agnouerūt habitatores
 ciuitatis esse paganos, Vnde dolentes de eoz incredulitate lamētati
 nō tñ diu esse lugendū arbitrati sunt : Sed omī virtute de mediā
 cogitauerūt. Ca. xxxiiij.

Sacratissimus igit̄ eulogi? in habitaculo suo redactus tota die
 cunctaqz nocte omniū deprecabat̄ deū. Prorogenis autē valde
 dignissimus eunomij litteris eruditus . ad scribendū velocit̄ p̄parat̄
 inueniēs oportunū locū . eumqz sibi segregās ad docendū . adolescē-
 cium magister effectus est : quos et scribere velociter docebat : et di-
 uina erudiebat eloquia. Dictabat eis dauiticas melodias . et aplice
 doctrine congruas lectiōes meditari p̄cipiebat. Cūqz vn? adolescē-
 ciū incidisset in egritudine . venit ad domū eius et tenēs egroti dexte-
 ram languorē orationibz effugauit. Hoc agnoscētes alioz parētes
 infantū . deduxerūt eum ad domos suas et egrotis auxiliari deprecā-
 bant̄. At ille nō ante se dixit deū ut expellerent̄ egritudines rogātū
 nisi prius egroti sacri baptismatis munere potirent̄. Quō illi letant̄
 adimpleuerūt. Cogebat enī eos salutis desiderū : et sub vno anime

corporisq; sanitate fruebantur, Si quando vero alicui suasisset ut
sacram gratiã mereretur accipere; ducebat eum ad eulogium et cõ:
cutiens ianuam rogabat ut aperiret; ac signum cominicum ei qui
fuerat renatus imponeret. Cũq; ille difficilius aperiret ne interci:
deret orationem dicebat potius esse necessariam salutem errantium
Mirabantur igitur vniuersi videntes protogenem talia facere; qui
licet tantis lumen diuine cognitionis impartiret. tamen eulogio p:
matum per omnia reseruabat. eos quos capiebat illi magis offere:
bat vnde conijciebãt multo magis virtutem illi? eminere, Cum
igitur fluctuacio quieuisset tranquillitate facta remeare pceptos de:
duxerunt omnes ingemiscetes et lacrimantes; maxime vero pre:
sul ecclesie eorum primatus affectu, Cũq; ad propria remeassent.
sanct? quidem eulogius bartholomæo maximo ad vitã felicissimam trans:
eunte eius suscepit regimen ecclesie, Porro mirabilis protogenis co:
lere iussus est urbem carensium desolatam et spinis gentiliũ plenã.
que vtiq; plurimis laborib; indigebat. Ca. xxxv. Socrates,

Quodem tempore demon quidam erroneus crudelitate valentis
abusus. ei persuasit ut perscrutaretur qui post eum esset su:
scepturus imperium. Quãobrem nigromanciam fecit. quibus ar:
tibus adimpletis. plurimos ille demon non quidem aperte sed ob:
liqua solite responsa proferens interemit. Nam cum de imperio cõ:
suleretur quatuor litteras demonstraui grecas id est dicens.
hoc nomen post valentem imperij culmẽ accipere. Qd̄ dum ad au:
res peruenisset imperatoris. zelo ductus multos pemit quos tiran:
nidem assumere iudicauit. Oxidebantur itaq; theodozi. theodoti.
theodoli. et quicunq; has litteras in capite sui nominis habuissent
Inter quos etiam theodosius quidam vir fortis. ex hispania pro:
uincia genus ducens occisus est. Hoc ergo timore plurimi sua noia
mutauerunt; negantes nomina que prius habuissent cum iura:
mento ut picula dedinarẽt. Ca. xxxvi.

Valens igitur imperator cum vniũsas ut ita dicam ecclesias
pastore nudasset in cesaream cappadocie venit, Cuius tunc
presul erat basilius. lumen totius orbis, Premisitq; prefectum; pre:
cipiens. ut aut flecteret basilium quatenus dogmati cõmunicaret
eudoxyj. aut hoc facere nolens expelleretur. Audiens enim gloriam

tanti viri noluit ei prius inferre certamen • ne dum fortiter basilii
 eius iacula deuitaret • fieret ceteris clarior imago virtutis. Huius
 machinamenta velut tela aranee facta sunt. Suffecerunt enim ceteris
 sacerdotibus ad utilitatem sui antiquae patrum narrationes • et velut
 quaedam turres murum fidei indeclinabilem seruauerunt. Porro
 praefectus caesarem veniens et euocans magnum basilium honora-
 uit et mansuetis apud eum sermonibus usus est • monens ut tem-
 pori pareret et non tantas ecclesias propter paruam dogmatum sub-
 tilitatem vexari pateretur. Promittebat enim imperatorias amici-
 cias multa beneficia propter haec plurima offerenda. Verum ille vir
 sacratissimus ait. Adolescentibus haec verba congruere. Illi inquit et
 illorum similes talia promissa respiciunt. Nam qui diuinis saginantur
 eloquijs corrumpere de diuinis dogmatibus neque unam sillabam pa-
 cuntur • sed pro his sicut tingat etiam omnes mortis species ample-
 ctuntur. Amicitias autem imperatoris magnas quidem cum pietate
 iudicio sine qua perniciem potius has appello. Cumque praefectus ser-
 uiret in eum stultumque vocitaret • sanctus basilus ait. Hanc stulti-
 ciam habere semper exoro. Quem dum egredi tunc iuberet • ut quit
 deberet facere cogitaret sententiamque suam altero die depromeret • fertur
 vir famosissimus hoc dixisse. Ego quidem etiam cras ipse regressor
 dum modo tu sententiam non permutes sed optere minis tuis. Post
 haec verba praefectus occurrens imperatori que dicta fuerunt et virtu-
 tem viri huius animeque fortitudinem et fiduciam nunciauit. Tunc
 ergo tacens imperator ingressus est. Post haec igitur contigit ut
 diuinatus sibi plagas videret immixtas. Filius enim egrotans cir-
 ca ipsas portas mortis agebatur. Sed etiam coniugem diuersae oc-
 cupauerant passionis. Cognoscens ergo causam suae tristitiae • virum
 sacratissimum quem punire minabatur • venire ad palatium deprecatus
 est. Duces autem preceptis imperialibus ministrabant. Tunc itaque ma-
 gnus basilus veniens ad palatium • vidensque principis filium cir-
 ca mortem ad vitam eum remeaturum esse promisit • si per pios vi-
 ros sacro baptismo potiretur. Nec cum dixisset egressus est. At ille
 iurisiurandi quod baptismatis tempore promiserat memor • secundum
 stultum errorem presentibus • arrianis filium baptizare precepit. Quo
 gesto mox infans terminum vite sortitus est. Penitentia vero ductus

valens et noxiā iurifurandi iudicans veritatē in sacrum templum
ingressus magni basilij magisterio faciat? est; et altari obtulit do-
na solemnia, Quē intra auleas ubi ipse residebat venire precipiens.
multa apud eum de diuinis dogmatibus verba locutus est; et docē-
tem libenter audiuit. Vbi tunc aderat quidā demostenes nomie
sup impiales epulas constitutus. qui dum doctorem mundi culpa-
ret; barbarissimum fecit. Tunc sanctus basilius subridens; vidim?
inquit sine litteris demosthenē. Cum potius ille minaret; sanctus
ait basilius. Tuū est de pulmentarijs cogitare non dogmata diui-
na decoquere. Post hec imperator ita dilexit virū ut etiam optia
predia que illic habuit pauperibus qui ab eo gubernabant offerret.
Ex quibus leprosis precipue necessaria ministrarentur. Primum ergo
valentis impetum hoc modo magnus basilius declinavit. Cum
vero postea valens reuersus illic fuisset prius oblit? qm a seductori-
bus eius voluntas obsidebatur. rursus eum mouebat ut ad parte
inclinaretur hereticas. Cui non persuadens legem de eius scribi p-
cepit exilio. Quā volens manus sue scriptioe roborare nullum api-
cem implere preualuit. Calamus enim cōtritus est. Cūq; secundus
et tercius calamus hoc protulisset et adhuc legem impiā firmare con-
tenderet; cōmota est dextera eius eamq; subito tremor inuasit. Tūc
eius animo terrore completo. ambabus manibus cartam rupit;
ostenditq; puifor omniū deus. q; et alios ipse pmisit pati et hunc ab
inuidijs liberauit; et per ea que in isto contingere signū pprie v-
tutis ostendens et p alia dispensacōis fortitudinē virorum predicās opti-
morum. Capitulum xxxviij. Socrates.

Sciendum vero q; dum viueret athanasius alexandrinus di-
uina quadam puidentiā alexandriā vel egyptū distulit cō-
mouere; audiens athanasium a cuncta diligi plebe. et metuens ne
forte sedicione facta respublica vexaretur. Verum athanasius cōso-
latu graciā secundo et probi post crebra p ecclesie statu certamina
hac priuatus est vita. cum quadraginta et sex annis per multa pi-
cula rexisset sedem episcopalem. Theodoricus.

Cum igitur in alexandria victor athanasius post multa certa-
mina. Innumerasq; coronas. vite terminum suscepisset et ad
laboz suorum pmiā demigrasset; suscepit petr? vir optim? pfulatū

quē dum ille beatus elegerat, Cunctis vna consensientibus et sacerdotibus et nobilibus cunctaque plebe. et favore suo propriam ostendentibus voluntatem, Is autē athanasij sudoribus particeps fuit: Et dum esset in ciuitate et dum diuersa latibula peragraret multifariarum piculorum cum eo sustinuit, Quapropter cuncti sacerdotum concurrentes dignum herodem petrum athanasij clamauerunt, Cuncti eū in pontificali sede constituissent. repente iudex prouincie paganorum populum congregans et pariter iudeorum populū ecclie septa circūdedit petrum exire precipiens, Nolentemque interminatus abstraheret, Faciebat hoc imperatori quidem placere volens dum ei contraria sapientes calamitati submitteret, Quod autē verum est impietatis ira cōpletur. idolis potius placere nitebatur et tempestatem ecclie. claram putabat esse festiuitatē. Petrus itaque vir mirandus insperatū respiciens bellū latenter egressus est. et cōscendens nauē profectus ē rome. xxxviij

Transactis v diebus paucis euzoiē ab antiochia venit cū lucio et ecclias ei tradidit. Cuius etiā impietatem famosata noscitur experta, Populus autē doctrinis primitus athanasij sciatus. Deinde euium sibi met offerri cōtrarium ab ecclesiasticis collegijs se suspendit. Porro lucius armigeris utens cultoribus idolorum. alios verberabat. alios suspendebat. alios cogebat effugere. aliorū vero instar barbarorum vastabat domos. Sed hec melius vir mirabilis petrus in sua narrabit epistola, Ego tñ vnum scelerū lucij referens. epistolam petri ponam, Vni quidam in egipto conuersacionem imitantes angelorum et ciuitatis euitantes turbas. vitam hēre in heremo potius elegerunt. harenosam que terram et sterilem. fructiferam reddiderunt. Fructum quippe domino suauissimum virtutis eorum et optimū referentes, Cuius deserti multi quidem videntur. victores. h a puero illic creuit antonius famosissimus. monachis virtutem luciaminis spiritalis ostendens. Ca. xxxix.

Vius ergo loci tunc incolas sequaces antonij infelix lucius expulit. eorumque sanctissimos presules machariū venerabilem aliumque macharium. isidorum. et ceteros speluncis suis eiciens. In quandam insulam que ab impijs habitabatur hominibus. destinavit quippe que nunquam magistrum susceperat pietatis. Cuncti nauis in litus insule puenisset. demō qui ab illis honorabatur relinquitur

idolum ibi dudū habitare consueuerat. filiā sui sacerdotis inuasit
Et bachantē illuc vsq; perduxit ubi nauis aduenerat monachorū
Tunc demon utens lingua puelle clamabat, Sicut in philippis p
pbitionissam, Audiebant q; cuncti viri simul atq; mulieres demonē
pclamantē. O potētia v̄ra. O ministri xp̄i v̄ndiq; a vobis expelli
mur; a ciuitatib; atq; vicis. a montib; simul et collib; ab heremo
p̄iuata p̄batur hominib;. sperabam? in hac insula commorantes
v̄ris iaculis liberari. Qua spe noscitur esse frustrati. Sic vos per
secutores miserunt non ut vos vexarent. s; ut nos p̄ vos magis ex
pellerent. Ecce recedimus ab hac insula. Virtutis enī v̄re radijs ia
culamur, Nec dicentes et his similia. puellam q; in terrā p̄sternen
tes, Ip̄i quoq; omnino disparuerūt. Tunc ille sacratissim? chor?
oratione facta suscitauit puellam; et suo patri sanā valentemq; re
stituit, Verū illi qui miraculum conspexerant. Ad sanctorū p̄uolu
ti pedes. salutis viaticū se p̄cipere supplicabant. Et templū quidem
demonum destruxerunt. Doctrine s; radijs illuminati sacri baptisma
tis gratia sunt potiti. His in vrbe nunciatis. om̄es populi cōgre
gati lucio detrahēbāt. Dicentes irā sibi imminere diuinitus. nisi s̄
domm reuerteret chorus. Sic itaq; metuens tumultū lucius ciuita
tis. sacratissimos viros ad suas speluncas remeare precepit. Et hec
quidem sunt digna que abhominatiōnē illi? impietatis aperiant.

Capitulum xl.

Erūtamen presumptiones eius iniquitatis. littere petri mi
rabilis docebunt. Quarū ego longinquitatem fugiens. que
in medio posita sunt ponere non omittā. Prouincie inquit iudex
palladius eum esset religione paganus et idola semper adoraret.
contra cristum sepius dimicare conabatur. Et colligens predictum
populum. impetum fecit aduersus ecclesiam. tanq̄m si barbaros s̄
dere niteret. Tunc itaq; multa crudelia gesta sunt. que solūmodo
vidēre volens. ip̄a rei memoria dolore maxio sum cōmotus et flu
xum protuli lacrimarū. Diuq; hoc potueram pati. nisi diuina ratio
ne animū releuasset. In ecclesia enī que theona vocatur. ingressa
multitudo p̄ uerbis honorabilibus idolorū fauorib; exultabant. P̄
sacrum lectiōne scripturarum turpes manū plausus agebantur.
Refracteq; cum turpitudine voces et cōtra xp̄i virgines cōtumelie

quas linguas hominū pferre non patitur, Audiens enim quilibet
 sapientū talia claudere audire? et magis optabat esse surdus; ne
 eiusmodi verba audire cōpelleretur, Sed utinam verbis peccando
 quieuisent; et non actu verborum luxuriā superarēt. Facilis nāq;
 detractio est huiusmodi apud quos xpi sapientia et doctrine cultus in-
 habitat. Hi siquidē ire vasa ad perdicionē facta subsannātes et ut
 ita dicam factorem veluti de quodā cuniculo pfundentes vestes sā-
 ctarum xpi virginum disrumpebant, Quarū continencia formam
 sanctorum imitabatur angelorū. Et sicut habet natura nubes p co-
 tam circumferentes vrbē sicuti valebant eis cum turpitudine delude-
 bant, Siquis autē eos tunc opaciendo phiberet vulnerib; macera-
 tus agebatur. Ve illis claudibus, Multe siquidem violentā corpori
 sustinere corruptionē; plurime virginum veditibus in capite cele-
 sine voce permanserunt. Quarum etiam funera solempni sepulture
 tradi probabita sunt, Multa deniq; corpora hactenus a parentibus
 ingemiscensibus inquisita reperiri non possunt, Sed cur parua de
 magnis loquor. Cur in istis immoror et non potius ad necessaria
 iam recurro in quibus bene noui quia mirabitur quilibet nobiscū
 obstupescens paciētiā dñi; quia non repente vniuersa conclusit,
 Que enim nunquā facta sunt neq; per scripturas patrum nostrorū
 diebus audita; hec sup ipm altare impij omitebant. Sicut enim
 in schena turpi consistentes puerū quendam naturam masculi de-
 negantem et vtentem veste feminea in unctis oculis et vultu seri-
 co colore depicto ut apud eos ē idolum feminei schematis; sup ipm
 altare vbi aduentum sancti spiritus inuocamus circuitus buc et il-
 luc agere et manibus a zistum celebrare fecerūt; ridentes nephan-
 dasq; mittentes voces. Qui rursus hoc paruulum iudicantes et p-
 terita decoza quā turpia potius estimantes; quendam ex suis turpi-
 dine notissimum veste genitalibus q nudatū in sede ponentes ecclie
 condonatore turpem contra xpm impudenter eleuauerūt, Pro sa-
 cris enim verbis ille scelera pferabat. p honestis laudabat luxuriā
 p pietate impietate. p continencia fornicationem et adulteriū ma-
 sculorum concubitu. furtum. cibos. potum. vite huic vtilia pclama-
 bat. His ita gestis et me ab ecclesia recedente quippe cum illic stare
 non possem vbi militum inuasiones vbi populus pro sedicione

redemptus. largitate pecuniarum et gentiliū multitudo magnis
pmissionibus aderat noster quasi successor directus est. ut p ep̄atu
quasi mundanā comparans dignitatem quidam lucius lupi neq̄
ciam et actus habere festinans; non orthodoxorū episcoporum concil-
lio non decreto veracum clericorum. non petitione populorum ele-
ctus. sicuti concionantur ecclesiastice sanctiones. Non quilibet epi-
scoporū non presbiterorū non diaconorū non populi multitudo non
p̄cedebant eum monachi himnos decantantes scripturarum; sed
eu3orius erat cū eo dudum quidem damnatus cum arrio in sancto
niceno maximorū concilio; nunc aut per patrocinia antiochenū
vastator ecclesie. et comes largitionū ac militum dux omni impia-
te nouissimus nomie magnus; qui iuliani temporibz hereticorum
incendens ecclesiā beate memorie. iouiniani temporibz. ex proprijs
facultatibz eam reparare mactus est. Ita ut pene caput tunc amit-
teret. nisi multorū labore impialem clementiā meruisset. Considera-
re siquidem hec vestrū zelum et ad vindictā excitari depono; quāta
et qualia sunt cōmissa contra dei ecclesiam. cum talis aduersū nos
fuerit tyrannus excitatus. Is enim lucius qui p vestrā religionē
et omnes orthodoxos episcopos frequenter abdicatus est p rationali-
bus causis. nunc assistit ciuitati; et non solum sicut blasphemus et
insipiens dicit in psalmis. non est deus verus x̄ps. s; etiam in opor-
tunitatibus est corruptus atq; corrumpit gaudens in blasphemijs
quas contra saluatorem colere cōprobantur. Dum enim paganorū
sensibus est vicinus recentem presumit erroneus colere deū; nam
alij coram eo laudes huiusmodi p̄damabāt. Bene venisti episcope
qui filiū non defendis. Alij dicebant te serapis amat. Et hic intro-
duxit simulacrū ut q; paganorū nominantes. Inter hec eodem mo-
mento predictus magnus. impietatis eius socius indiuisus. armis
ger amarissimus et minister crudelitatis eius collecta multitudine
populorū presbiteros atq; diaconos decem et nouē numero cōpre-
hendens; quorū quidam octogesimalū transcenderant annū. tanquā
captos in quodam scelere et romanorū inimicos legibus coartabat.
Nesciens virtutum xp̄ianorū leges et ap̄lorū fidem p patres traditā
nobis. Nec etiam clementissimū principem valentem grata habere
p̄nunciāns. Flectimini inquit miserimi et arrianorum cōcordare

dogmatibus; flectimini; et ignoscet enim vobis diuinitas. Licet vere religioni cultum exhibeatis. non sponte sed violenter hoc facientes. Necessitati namque satisfactio deest; spontaneam vero voluntatem accusatio digna subsequitur. Quapropter huiusmodi rationes pro oculis habentes prompte sequimini et dogmati arriano subscribite quod nunc predicat lucius; bene scientes quod si obediat peccunias questus honores ab impatore percipietis; resistetes vero carceres supplicia tormenta flagella vincula sustinebitis; peccunijs simul possessionibusque priuati et postea pulsi loca crudelia inhabitare damnami. Et iste fortissimus seductor minas seductioni contemperans inuitabat atque coegit omnes ut a pia sententia deuiarent. At illi nichil amari estimantes quam pietatis prociationem; huiusmodi responderunt verbis. virtuti fortique sensu seductionem minasque subdentes. Quiesce iam quiesce his nos terrere sermonibus; cessa verba vana proferre. Nos neque nouum neque recentem colimus deum. Et licet inaniter furias teque concucias sicut vehemens ventus in dogmatibus pietatis ad mortem usque consistimus; non impotentem non insipientem. non sine veritate fatentes deum non aliquando quidem existentem sicut impietas arrij temporalem prociat filium. Si enim creatura est secundum eius insaniam filius non existens cum patre. etiam pater aliquando non fuit quippe filio non existente secundum eos aliquando. Si vero semper est pater existente quippe ex eo vero filio et non secundum generationis fluxum. Deus enim impassibilis est. Quomodo non est insipiens atque velanus qui hoc de filio profiteretur dicens. Erat quando non erat. Per que omnia ut sunt per gratiam constituta sunt. Nostri siquidem patres a quibus isti cadentes iuste sine patre sunt facti. in niceam venientes. et anathematizantes arrij sectam cuius nunc iste iuuenis patronus et existit non alterius substancia quod tunc fateri nos cogis extra patres esse dixerunt sed ex eius essentia; quod bene et cum pia mente intelligentes ex plurima sacrorum verborum collectione consubstantialem esse professi sunt. Talia siquidem et his similia dicentes per multos dies exercuit putans apia eos sententia posse mutari. Qui magis velut in stadio forciores effecti. terroremque conculcantes. et semetipos patrum rationibus coarmantes; validiore habuerunt de pietate sensum virtutis exercitium sua picula iudicantes. Sic igitur illis decertantibus et spectaculum

factis sicut beatus scribit apostolus angelis et hominibus. vniuersa
ciuitas concurrebat athletas contemplatura xpi sua qz constantia
verbera iudicis et flagella supantes triumphumqz pie contra arria-
nos per patientiam possidentes. Quos ille vtiqz credebat se vincere
et illorum impietati contradere. Cum igitur defecisset eos tormētis
afficere cunctis flentibz atqz lugentibus. rursus collecta inrationa-
bili multitudine. ad iudicium eos magis quā ad p̄iudicium circa
portum fecit adduci. Et cū illic consuecte contra eos clamores emit-
terentur a paganis atqz iudeis. et illi nollent arrianorū impietatibz
consentire s̄ sententiā prorulit vniuersis ciuibz ante tribunal eiꝰ
ingemiscētibz ut ab alexandria sublati in eliopolim fenice ducerē-
tur s̄ cuiꝰ habitatores neqz nomen xpi audire paciuntur. sunt nāqz
pagani. Quo facto iubens eos nauē conscendere ip̄e stabat in por-
tu nudum gladium vibrans s̄ et hoc modo illos terreri putans qui
his acuto gladio hostiles demones crebrius vulnerauerāt. Sic ergo
dimisit eos absqz sumptibus. absqz quolibet solatio nauigare p̄cipi-
ens mari spumante. et ut ita dicam nolente suscipere viros iniqua
iussione cōmunicare cōpulsos. Ingemuit enim ciuitas vniuersa et
et hactenus lamentatur. Et alij quidem suis manibus pectora pau-
ciebant alij vero manus et oculos tendebant ad celum violenciam
p̄ testantes et veluti dicentes s̄ audi celum et auribz percipe terra s̄
qm̄ iniusta sunt que geruntur. Cunctaqz simul gemitu complebā-
tur et veluti cantus quidam erat in ciuitate ludificus s̄ currebatqz
fluuius lacrimarum. Cum igitur iudex ille p̄cepisset ut vela na-
uis tollerentur. tunc gemitus ingens vniuersorum. virginum atqz
mulierū. seniorum et iuuenum permixtus lacrimis est emissus. Cū
illi ergo eliopolim nauigarent vbi diabolica supersticio celebrabat
omnes in media ciuitate cōmuniter et singuli ingemiscētes atqz
lugentes agebantur. Quibus tamen nec aperte licebat flere iussio-
ne vrbis prefeti palladij. Erat enim et ip̄e paganus. Multi deniqz flē-
tium arrepti et in carcerem ducti. deinde castigati. lacerati. verberati
nouissime in metallo sunt traditi s̄ viri quippe ecclesie et p̄pter diui-
num zelum valde repugnantes. Erant enim plurimi eorum mo-
nachi heremum incolentes. numero xxij. Cum quibus post pau-
lulum diaconus a dilectissimo fratre n̄ro damaso romane ciuitatis

episcopo deferens nobis consolatorias cōmunicationis epistolas .
 manibus post tergum vinctis publice a speculatoribus ducebatur
 veluti quidam reus insignis et homicidarum verberibus cocquen-
 dus lapidibus simul et plumbo eius ceruicibus maceratis ad mare
 ductus est et sicut illi sine sumptibus sine ullo solacio metallico de-
 portatur exilio, Cūq; iudex ille multos quoq; infantium cruciasset
 quidam eorum morientes neq; parentum aut fratrum exequijs solen-
 nibus sunt potiti, O multa in humanitas iudicantis. Qui enim
 ppter impietate decertati sunt . nec homicidii cōparari potuerunt .
 Eorum utiq; corpora insepulta relicta sunt pie laborantes escis be-
 stiarum volatiliūq; proiecti sunt, Qui neq; patribus necator na-
 turali conscientia compati voluerunt velut iniqui capite secti sunt,
 Que lex romanorum que barbarorum sententia quoslibet patribus
 condolentes punit & Quando quispiam veterum huiusmodi gessit
 iniquitatem & Iussit itaq; pharao ut masculi interficerentur hebre-
 orum s; inuidia et timor tunc protulit hoc preceptum. Quanto ta-
 men illa que tunc gesta sunt humaniora modernis existunt & Quā-
 to desiderabiliora ad discretionem iniquitatis huius & Et licet ma-
 licia nequaquā separentur ab alterutris . sunt tamen incredibilia q̄
 dicuntur . i humana crudelia . seua . barbara . amara . sine misericor-
 dia . in quibus exultabant arriani choros agentes . cum vniuersa ci-
 uitas ingemisceret, Non fuit enim domus in qua non erat mortu-
 sicut in exodo scribitur. Et cum hec ita gesta sint non enim quie-
 uerūt iniquitatis auctores sed ad peiora profecti vsq; ad episcopos
 prouinciarum venena ppria disperferunt habentes iniquitatis sue
 solacium comitem largicionum que pre diximus magnum. Alios
 enim episcopoz curie tradiderunt . alios diuersis machinationibus
 affecerūt volentes vniuersos impietatibus obligari. Et secundum
 patrem eoz diabolum querentes quem sua rabie deuozaret. Sup
 hec autem vndecim egiptiorum episcopos viros quippe ab infantia
 vsq; ad senectutem heremum incolentes . verbo aduq; superantes li-
 bidingem piamq; fidem sine confessione predicantes . sz dogma pie-
 tatis docentes . multa sq; victorias de demonib; exercentes . arrianā
 q; sectam sapientissima ratione denotantes . exilio direxerunt in ci-
 uitatem iudeorum noie diocesarem ; et velut infernū crudelissimū

nunquã morte faciati fratrum . sue seuiçie memoriam relinquere vo-
luerunt. Nuper enĩ ecclie catholice clericos degentes in antiochia
cum fidelibus monachis volentesq; eorũ scelera denotare . aures im-
peratorias inflamantes in neocæsaream ponti mittendos esse ip̃a-
rauerunt. Qui puto ppter ferocitatem locorum etiam vita priuati
sunt. Tale itaq; tempus illud tragedias exercuit . taciturnitate q̃deq;
et obliuione dignas . h̃ litteris memorandas ad obiurgationem eorũ
qui contra vnigenitũ linguas suas exacerunt. Hi nang; coarma-
ti rabie blasphemie non solum dominum omniũ iaculari nitũtur
h̃ etiam contra eius famulos bellum sine vlllo federe susceperunt.

ExPLICIT LIBRVS SEPTIMVS . INCIPIT CAPITVLA LIBRI OCTAVI .

DE conuersatione miraculis et responsionibus vel scriptis . j .

De diuersorum monachorũ . nec non episcopoz . Ca . ij .

Quia arriani constantinopolim sp̃ehendentes s; orthodoxos mul-
tos in naui concremauerũt . Ca . iij .

Quia valens paganis iudeis et hereticis tribuit licentiam suas fe-
stiuitates agendi . et orthodoxos vbiq; p̃hibuit et de flauiani eliodo-
rumq; virtutibus . Ca . iij .

De laudib; afrate monachi et qua fiducia valenti respõderit . v .

De iuliano monacho . Ca . vi .

De apsema et alijs . Ca . viij .

De malis que sub ualente in alexãdria et p̃ egiptũ gesta sũt . viij .

De diuino et scriptis eius . Ca . ix .

De gregorio pontico eiusq; miraculis . Ca . x .

Quia nouaciani festiuitatem pasce mutauerunt et de scismate in
cornelium romanum episcopum s; nouatum facto pio recipiendis
errantibus . Ca . xi .

De damasco et vrsicio q̃ rome ep̃i parit̃ ordinati sũt . Ca . xij .

De fine valentiniani maioris et auspicijs valentiniani minoris iu-
stinã matrẽ eiũ valentinianũ viua priori cõiuge duxit uxore . xij .

Quia demestrius philosophus valentem ab orthodoxorum nece te-
nuit . Capitulu xiiij .

Quẽadmodũ gothi contulerũt ad valentẽ et quomõ ad gothos pe-
stis arriana puenerit . Ca . xv .

De reuersiõẽ petri episcopi . Alexandria et de eius morte et successiõẽ